

TEMEL HEMŞİRELİK

Uygulama İçin Esaslar

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY

Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN

TEMEL HEMŞİRELİK Uygulama İçin Esaslar

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY
Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN

© 2023 Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti.

TEMEL HEMŞİRELİK
Uygulama İçin Esaslar

Birinci Baskı: 2023

EDİTÖRLER: Prof. Dr. Şerife KARAGÖZÖĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY
Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN

ISBN: 978-625-7564-79-3

Kitaptaki bölüm içeriklerinin sorumluluğu, yazarlarına aittir.

5846 ve 2936 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri yayım hükümleri gereğince herhangi bir bölümü, resmi veya yazısı, yazarların ve yayıncısının izni alınmadan tekrarlanamaz, basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopisi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz. Medikal bilgiler sürekli değişmekte ve güncellenmektedir. Standart güvenlik uygulamaları dikkate alınmalıdır. Yeni araştırmalar ve klinik tecrübeler ışığında, tedavilerde ve ilaç uygulamalarında değişiklikler yapılması gerekli olabilir. Okuyuculara, ilaçlar hakkında üretici firma tarafından sağlanan son bilgileri mutlaka kontrol etmeleri önerilir. Dozaj, uygulama şekilleri ve kontrendikasyonlar; güncel bilgiler ışığında sürekli olarak takip edilmelidir. Her hasta için en iyi tedavi şeklini, en doğru ilaçları ve dozları belirlemek; uygulamayı yapan hekim sorumluluğundadır. Yayıncı ve editörler bu yayından dolayı meydana gelebilecek hastaya ve ekipmanlara ait herhangi bir zarar veya hasardan sorumlu değildir.

Yayına Hazırlayan : Ankara Nobel Tıp Kitabevleri
Yayın Koordinatörü : Mehmet Ali KARACA (mehmetalikaraca@ankaranobel.com)
Grafik Tasarım : Ankara Nobel Tıp Kitabevleri Grafik Birimi
Baskı ve cilt : Güngörlü Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
İvedik Mah. 1323 Cad. 28/4 Yenimahalle / ANKARA
Sertifika No : 49889
Baskı Tarihi : 2023, Ankara

MERKEZ ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ	ŞUBE ANKARA NOBEL TIP KİTABEVLERİ
Adres: Sağlık 1 Sok. No: 17/D Sıhhiye / ANKARA Tel: 0534 225 11 43 - 0 312 434 10 87 0 312 434 05 17 - 0 312 434 02 99 E-mail: info@ankaranobel.com	Adres : Süleyman Sırrı Cad. No: 16/1 Sıhhiye / ANKARA Tel : 0 312 432 05 18 E-mail : info@ankaranobel.com
ŞUBE İZMİR NOBEL TIP KİTABEVİ	ŞUBE İSTANBUL NOBEL KİTABEVİ
Adres: Kazım Dirik Mah. 186/1 Sok. No: 3D Bornova / İZMİR Tel: 0535 028 22 62 - 0 232 343 10 50 E-mail: info@ankaranobel.com	Adres : Rasim Paşa Mah. Rihtim Cad. Derya İş Mrk. No: 28/18 Kadıköy / İSTANBUL Tel : 0535 629 23 63 - 0 216 550 09 07 E-mail : info@ankaranobel.com
Online Satış: www.ankaranobel.com	

Mesleklerin varoluşunda en önemli gerekçelerden biri topluma hizmettir. Meslekler varoluş sürecinde sezgisel değil, bilimsel bir temele dayandırıldığında profesyonel bir kimlik kazanır. Günümüzde bilgi üretimi ve bilimselleşme yolunda hızlı bir ilerleme kaydeden hemşirelik artık profesyonel bir disiplin olduğunu ortaya koymuştur. Genel olarak hemşireliğin odağında bütüncül sağlık kavramına dayanan humanistik yardım etme anlayışı yer alır. Bu anlamda uygulamalı bir bilim olarak hemşirelik dinamik ve daha güçlü yapısıyla topluma gereksinim duyduğu bakım hizmetini vermeye devam etmektedir. Profesyonel hemşireliğin gelişmesiyle birlikte, hemşireler bilimsel kanıtlara dayalı olarak birey, aile ve toplumun gereksinimlerini kapsamlı bir şekilde belirlemek, bakımı planlamak, uygulamak ve sonuçlarını değerlendirmek için çalışmaktadır. Günümüzde hemşirelerden, değişen insan gereksinimleri doğrultusunda KALİTELİ, GÜVENLİ, BÜTÜNCÜL VE HÜMANİSTİK DEĞERLER ışığında bakım sunabilmesi için lisans eğitiminden başlayarak, yaşam boyu öğrenme davranışıyla mesleki alanına özel bilgi, beceri ve tutum kazanması beklenmektedir. Hemşireler, kendisinden beklenen bu yetkinlikleri sağlayabilmek için formal eğitim ve sonrasında kendilerine rehberlik edecek güncel basılı kaynaklara ihtiyaç duymaktadır. Ülkemizde temel hemşirelik bilgisi ve uygulamasına ilişkin basılı kaynaklar bulunmaktadır. Bununla birlikte bütüncül bir bakış açısıyla insanı anlama ve tüm ihtiyaçlarına cevap vermeyi sağlamada rehber niteliğinde kuramsal ve uygulamalı bilgileri bir arada sunan, kapsamlı, güncel bilgi ve araştırma sonuçları ile zenginleştirilmiş ve hemşirelikte farklı uzmanlık alanlarının katılımıyla hazırlanmış bir kaynağa ihtiyaç olduğu görülmüştür.

Temel Hemşirelik: Uygulama için Esaslar kitabının içeriği, hemşirelerin sahip olması gereken mesleki temel yetkinlikler, güncel bilimsel kanıtlar, toplumun değişen ve gelişen sağlık bakım gereksinimleri dikkate alınarak editörlerin yoğun çalışması sonucunda hazırlanmıştır. Bu kapsamda kitapta; Hemşireliğin Temelleri, Hemşirelik Süreci, Yaşam Boyu Bakım, Hemşirelik Bakımında Profesyonel Standartlar, Temel Hemşirelik Uygulamaları, Hemşirelik Uygulamalarının Fizyolojik ve Psikolojik Temelleri olmak üzere 7 ünite ve bu ünitelerin içinde 58 bölüm yer almaktadır. Kitap içeriğinin hazırlanmasının ardından bu bölümlerde yazarlık yapabilecek uzmanlar belirlenmiş ve bölüm hazırlıklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır. Mesleğimizin duayenlerinden olan Prof. Dr. Meliha ATALAY, Prof. Dr. Çaylan PEKTEKİN ve Prof. Dr. Nurgün PLATİN başta olmak üzere Türkiye'nin her bölgesinden farklı uzmanlık alanlarında yer alan 78 yetkin yazarın katılımıyla bölüm içeriklerinin hazırlanmasına başlanmıştır. Tüm yazarlar ve editörler konuyla ilgili yoğun çalışmalarını sürdürürken dünyayı etkileyen COVID-19 pandemisinin ortaya çıkması kitabın tamamlanma sürecini geciktirmekle birlikte, pandeminin hemşirelik uygulamalarına yansımalarının da kitap içeriğine eklenmesini sağlamıştır. Yoğun iş yüklerine rağmen, değerli zamanlarını ayıran ve kitabımıza önemli katkılar sağlayan tüm yazarlarımıza çok teşekkür ediyoruz.

Temel Hemşirelik: Uygulama için Esaslar kitabının bölümlerinde yer alan her konuda öğrenim hedefleri, anahtar kelimeler, konuya ilişkin temel bilgiler, okuyucuların aklında kalması istenen kilit noktalar, kazanılan bilgileri sorgulamayı sağlayacak konu sonu soruları ve kritik düşünme egzersizleri yer almaktadır. Çok sayıda tablo, şekil, grafik ve görsel ile zenginleştirilen kitabın öğrenciler, eğitimciler, akademisyenler, tüm sağlık alanlarında çalışan hemşireler ve diğer sağlık profesyonellerinin bilgi arayışına yanıt verecek bir kaynak kitap olma özelliği taşıdığına inanmaktayız.

İlk basımıyla alandaki temel boşluğun kapatılmasına hizmet edecek, hemşirelik bilim ve sanatının kullanımına sunulacak olan *Temel Hemşirelik: Uygulama için Esaslar* kitabının mesleğimize ve tüm okuyucularına yararlı olmasını diliyoruz.

Kitap Editörleri

Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY

Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN

TEŞEKKÜR

Profesyonel Hemşirelik Eğitimi, (Kurucusu olduğum) Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda tamamlayan Prof. Dr. Şerife Karagözoğlu Hocamız, elinizde tuttuğunuz TEMEL HEMŞİRELİK: UYGULAMA İÇİN ESASLAR kitabının yazılmasına öncülük edip, Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY ve Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN ile birlikte, öğrencilerimizin ve mezun hemşirelerimizin kullanımına özgün bir yapıt olarak sunmuştur. Kitap yazmak şüphesiz yeterli bir bilgi birikimi, dilimizi yetkin olarak yazıp-kullanabilme ve aynı zamanda zengin mesleki uygulama deneyimine sahip olmayı gerektirir. Yeni kitabımız bu görüşümüzün kanıtı niteliğindedir.

Hemşirelik Mesleğinin Eğitim Düzeyi yükselmeye başlayıp, hemşirelerin bilgi ve becerileri geliştikçe, mesleğimizin temel unsuru, konusu ve ilgi odağı olan İNSAN'a bakış açımız da gelişip genişlemiştir. İnsanın yalnızca biyolojik bir varlık değil, çok boyutlu, sırlarla dolu yapı ve dünyası keşfedildikçe, hemşirelik mesleğinin de ilgi, görev ve sorumluluk alanı genişlemiş, böylece İnsanı BÜTÜNLÜĞÜ içinde ele almak, uygulamalarımızda temel anlayışımız olmuştur.

Bu anlamda (7) yedi Ana ünite ve 58 bölümden oluşan, TEMEL HEMŞİRELİK: UYGULAMA İÇİN ESASLAR kitabının, insanı çok yönlü ele alıp anlamamıza, hemşirelik kültür ve değerlerimi zenginleştirmemize, mesleki kimliğimizi geliştirmemize, yetkin hemşireler yetiştirmemize rehberlik edeceğine hepimiz tanık olacağız.

Kitabın yazılıp-basılıp hazırlanmasında öncelikle büyük emeği olan, değerli öğrencim, Prof. Dr. Şerife Karagözoğlu (O'nu buğday başağına benzetiyorum), Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY ve Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN'ın yüreğine sağlık, var olsunlar. Kitap artık hepimizindir, okuyalım, okutalım.

Prof. Dr. Meliha ATALAY

ÜNİTE 1: HEMŞİRELİĞİN TEMELLERİ

BÖLÜM 1.	FELSEFE, İNSAN VE HEMŞİRELİK	1
	<i>Prof. Dr. Meliha ATALAY</i>	
BÖLÜM 2.	HEMŞİRELİK EĞİTİMİ	20
	<i>Prof. Dr. Gülseren KOCAMAN</i>	
BÖLÜM 3.	HEMŞİRELİK BİLİMİ	40
	<i>Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU, Arş. Gör. Dr. Hülya KOÇYİĞİT</i>	
BÖLÜM 4.	HEMŞİRELİK SANATI	53
	<i>Prof. Dr. Nurgün PLATİN</i>	
BÖLÜM 5.	HEMŞİRELİĞİN TEMEL KAVRAMLARI	58
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Sevda KORKUT, Prof. Dr. Meral BAYAT</i>	
BÖLÜM 6.	HEMŞİRELİĞİN TEORİ VE MODELLERİ	83
	<i>Prof. Dr. Güleğün TÜRK</i>	
BÖLÜM 7.	SAĞLIK SİSTEMİ VE HEMŞİRELİK	92
	<i>Prof. Dr. Aytolan YILDIRIM, Doç. Dr. Betül SÖNMEZ</i>	
BÖLÜM 8.	TOPLUM TEMELLİ HEMŞİRELİK UYGULAMALARI	110
	<i>Prof. Dr. Ayfer TEZEL, Dr. Öğr. Üyesi Aslıhan ÖZTÜRK EYİMAYA, Dr. Öğr. Üyesi Deniz HARPUTLU</i>	
BÖLÜM 9.	KANIT TEMELLİ UYGULAMALAR	133
	<i>Prof. Dr. Ülkü GÜNEŞ</i>	
BÖLÜM 10.	HEMŞİRELİKTE PROFESYONEL KİMLİK GELİŞİMİ	153
	<i>Prof. Dr. Selma SABANCIOĞULLARI</i>	

ÜNİTE 2: HEMŞİRELİĞİN TEMELLERİ

BÖLÜM 1.	HEMŞİRELİK SÜRECİ	175
	<i>Prof. Dr. Mağfiret KAŞIKÇI</i>	

ÜNİTE 3: HEMŞİRELİĞİN TEMELLERİ

BÖLÜM 1.	YAŞAM SÜRECİ VE GELİŞİMSEL TEORİLER	195
	<i>Doç.Dr. Ferdağ YILDIRIM</i>	
BÖLÜM 2.	SAĞLIĞI KORUMA VE GELİŞTİRME	230
	<i>Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA</i>	
BÖLÜM 3.	BAKIM ve HEMŞİRELİK	244
	<i>Araş. Gör. Dr. Evrim SARITAŞ, Prof. Dr. Zehra GÖÇMEN BAYKARA</i>	
BÖLÜM 4.	BİREY ve AİLE MERKEZLİ BAKIM	253
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Ahu KÜRKLÜ</i>	
BÖLÜM 5.	EVDE BAKIM	263
	<i>Prof. Dr. Nuran GÜLER</i>	
BÖLÜM 6.	YAŞLI BAKIMI	285
	<i>Prof. Dr. Ayfer KARADAKOVAN</i>	
BÖLÜM 7.	PSİKOSOSYAL BAKIM	306
	<i>Prof. Dr. Nazmiye YILDIRIM</i>	
BÖLÜM 8.	HEMŞİRELİKTE KÜLTÜRLERARASI BAKIM	331
	<i>Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ</i>	
BÖLÜM 9.	REHABİLİTASYON SÜRECİNDE BAKIM	341
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Şengül ÜZEN CURA</i>	
BÖLÜM 10.	KRONİK HASTALIKLARDA BAKIM	353
	<i>Araş. Gör. Dr. Sadık HANÇERLİOĞLU, Prof. Dr. Fisun ŞENUZUN AYKAR</i>	
BÖLÜM 11.	KANSERDE BAKIM	362
	<i>Prof. Dr. Sultan KAV</i>	
BÖLÜM 12.	YOĞUN BAKIM SÜRECİNDE BAKIM	372
	<i>Doç. Dr. Emine TÜRKMEN</i>	

ÜNİTE 4: HEMŞİRELİK BAKIMINDA PROFESYONEL STANDARTLAR

BÖLÜM 1.	HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA ETİK	398
	<i>Doç. Dr. Nuray TURAN, Prof. Dr. Nurten KAYA</i>	
BÖLÜM 2.	HEMŞİRELİKTE YASAL SÜREÇLER	418
	<i>Prof. Dr. Gülşen TERAKYE</i>	
BÖLÜM 3.	HEMŞİRELİĞİN ROLLERİ	446
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN</i>	
BÖLÜM 4.	BAKIMDA PROFESYONEL İLETİŞİM	462
	<i>Prof. Dr. Meral KELLEÇİ</i>	
BÖLÜM 5.	HASTA VE AİLENİN EĞİTİMİ	484
	<i>Prof. Dr. Hülya KAYA</i>	
BÖLÜM 6.	HEMŞİRELİK BİLİŞİMİ ve ELEKTRONİK HASTA KAYITLARI	499
	<i>Blm. Uzm. Hülya ÖZTÜRK, Arş. Gör. Ergün KAPLAN, Doç. Dr. Fatoş KORKMAZ</i>	
BÖLÜM 7.	BAKIM SÜRECİNDE HASTA VE ÇALIŞAN GÜVENLİĞİ	508
	<i>Prof. Dr. Ükke KARABACAK, Dr. Öğr. Üyesi Yasemin USLU, Arş. Gör. Seda ER</i>	

ÜNİTE 5: TEMEL HEMŞİRELİK UYGULAMALARI

BÖLÜM 1.	SAĞLIĞI DEĞERLENDİRME	533
	<i>Prof. Dr. Şenay UZUN</i>	
BÖLÜM 2.	HASTA KABUL, NAKİL VE TABURCULUK SÜRECİ	572
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Fatma TOK YILDIZ</i>	
BÖLÜM 3.	ENFEKSİYONU ÖNLEME VE ENFEKSİYON KONTROLÜ	590
	<i>Prof. Dr. Nurcan ÇALIŞKAN, Dr. Öğr. Üyesi Şule BIYIK BAYRAM</i>	
BÖLÜM 4.	YAŞAM BULGULARI	616
	<i>Dr. Öğr. Üyesi. Ayşe DEMİRAY</i>	
BÖLÜM 5.	İLAÇ UYGULAMALARINDA HEMŞİRELİK YÖNETİMİ	644
	<i>Prof. Dr. Ayten ZAYBAK</i>	

BÖLÜM 6.	İLAÇLARIN UYGULANMASI	667
	<i>Prof. Dr. Ayten ZAYBAK</i>	
BÖLÜM 7.	KAN TRANSFÜZYONU	713
	<i>Doç. Dr. Özlem DOĞU</i>	
BÖLÜM 8.	TAMAMLAYICI SAĞLIK YAKLAŞIMLARI VE HEMŞİRELİK UYGULAMALARI ..	731
	<i>Arş. Gör. Ferda AKYÜZ ÖZDEMİR, Prof. Dr. Gülbeyaz CAN</i>	
BÖLÜM 9.	PALYATİF BAKIM	745
	<i>Prof. Dr. Güler CİMETE</i>	

ÜNİTE 6: HEMŞİRELİK UYGULAMALARININ FİZYOLOJİK TEMELLERİ

BÖLÜM 1.	AKTİVİTE VE EGZERSİZ	767
	<i>Prof. Dr. Papatya KARAKURT</i>	
BÖLÜM 2.	HİJYEN	796
	<i>Dr. Öğr. Üyesi Şahizer ERAYDIN</i>	
BÖLÜM 3.	OKSİJENİZASYON	821
	<i>Prof. Dr. Dilek ÖZDEN, Arş. Gör. Dr. Büşra ERTUĞRUL</i>	
BÖLÜM 4.	SIVI ELEKTROLİT DENGESİ	861
	<i>Doç. Dr. Gülşah GÜROL ARSLAN</i>	
BÖLÜM 5.	UYKU VE DİNLENME	884
	<i>Prof. Dr. REVA BALCI AKPINAR, Dr. Öğr. Üyesi ELİF KANT</i>	
BÖLÜM 6.	KONFOR	905
	<i>Prof. Dr. Şebnem ÇINAR YÜCEL, Dr. Öğr. Üyesi Eda ERGİN</i>	
BÖLÜM 7.	AĞRI YÖNETİMİ	916
	<i>Prof. Dr. Emine İYİGÜN, Dr. Öğr. Üyesi Emine ARICI PARLAK</i>	
BÖLÜM 8.	BESLENME	936
	<i>Doç. Dr. Emine KOL</i>	

BÖLÜM 9.	BAĞIRSAK BOŞALTIMI	963
	<i>Prof. Dr. Ayten DEMİR, Blm.Uzm.Handan ÖZDEMİR</i>	
BÖLÜM 10.	ÜRİNER BOŞALTIM	994
	<i>Prof. Dr. Ayten DEMİR, Blm.Uzm.Handan ÖZDEMİR</i>	
BÖLÜM 11.	DOKU BÜTÜNLÜĞÜ VE YARA BAKIMI	1028
	<i>Prof. Dr. Merdiye ŞENDİR, Doç.Dr.Demet İNANGİL</i>	
BÖLÜM 12.	AMELİYAT SÜRECİNDE BAKIM	1054
	<i>Prof. Dr. Fatma CEBECİ</i>	

ÜNİTE 7: HEMŞİRELİK UYGULAMALARININ PSİKOLOJİK TEMELLERİ

BÖLÜM 1.	BENLİK KAVRAMI	1083
	<i>Prof.Dr. Çaylan PEKTEKİN</i>	
BÖLÜM 2.	ÖZ-DENETİM	1106
	<i>Doç. Dr. Şükran ERTEKİN PINAR</i>	
BÖLÜM 3.	DUYUSAL DEĞİŞİMLER	1121
	<i>Doç. Dr. Dilek AVCI</i>	
BÖLÜM 4.	CİNSEL SAĞLIK	1133
	<i>Prof. Dr. Zehra GÖLBAŞI, Araş. Gör. Fatma Nur DUMAN</i>	
BÖLÜM 5.	SPİRİTUAL SAĞLIK	1149
	<i>Prof. Dr. Meryem YILMAZ</i>	
BÖLÜM 6.	KAYIP VE ÖLÜMDE HEMŞİRELİK	1168
	<i>Prof. Dr. Ayşegül DÖNMEZ</i>	
BÖLÜM 7.	ANKSİYETE VE STRES YÖNETİMİ	1188
	<i>Prof. Dr. Ayşe OKANLI, Arş. Gör. Merve İNAN BUDAK</i>	
BÖLÜM 8.	KRİZE MÜDAHALE ve HEMŞİRELİK	1200
	<i>Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN</i>	
DİZİN	.....	1214

Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı*

Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU, Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 1991 yılında mezun olmuştur. 1994 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yüksek lisans, 2002 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamlamıştır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda 1992-2001 yılları arasında araştırma görevlisi, 2003-2014 yılları arasında Yardımcı Doçent kadrosunda görev yapmıştır. 2010 yılında Doçent, 2015 yılında Profesör unvanı almıştır. Prof. Dr. Şerife KARAGÖZOĞLU halen aynı üniversitede Hemşirelik Esasları ABD başkanı olarak görevini sürdürmektedir. Hemşirelik bilimi, hemşirelik eğitimi, hemşirelikte etik, hemşirelikte kuram ve modeller, hemşirelikte otonomi, yoğun bakım uygulamaları ve onkoloji

hemşireliği ilgi ve çalışma alanları arasında yer almaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY*Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı*

Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DEMİRAY 1981 yılında Eskişehir'de doğdu; ilk, orta ve lise eğitimini Eskişehir'de tamamladı. 2002 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Düzce Sağlık Yüksekokulu'ndan hemşirelik lisans derecesini aldı. Yedikule Surp Pırgıç Ermeni Hastanesi'nde üç ay ve Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi Beyin ve Sinir Cerrahisinde beş yıl klinikte çalıştı. 2006 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalından bilim uzmanlığını, 2013 yılında Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalından doktora derecesini aldı. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde 2014'ten bu yana öğretim üyesi olarak çalışmakta ve Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN*İstanbul Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü*

Dr. Öğr. Üyesi Pınar DOĞAN, 2005 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu mezunudur. 2009 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İç Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans, 2015 yılında İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalında doktorasını tamamlamıştır. Dört yıl Yenidoğan Yoğun Bakım, iki yıla yakın da yönetici hemşire olarak klinik alanda hemşirelik deneyiminin ardından 2011 yılından itibaren akademisyen hemşire olarak İstanbul Medipol Üniversitesinde görevine devam etmektedir. Hemşirelik eğitiminde simülasyon, bakımda teknoloji ve yenilikçi bakım uygulamaları konusunda çalışmaları bulunmaktadır.

Arş. Gör. Dr. Ferda AKYÜZ ÖZDEMİR*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü*

Arş. Gör. Dr. Ferda AKYÜZ ÖZDEMİR, doktora eğitimini İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde İç Hastalıkları Hemşireliği alanında tamamlamıştır. Şu anda Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Fethiye Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde araştırma görevlisi doktor olarak çalışmaktadır. İlgi ve çalışma alanı Onkoloji Hemşireliğidir.

Dr. Öğr. Üyesi Emine ARICI PARLAK*Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı*

Dr. Öğretim Üyesi Emine ARICI PARLAK, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Cerrahi hemşireliği, yoğun bakım hemşireliği, hemşirelik eğitimi, ameliyathane hemşireliği alanında pek çok ulusal ve uluslararası yayını vardır. 2008-2022 tarihleri arasında Gülhane Eğitim ve Araştırma hastanesinde yoğun bakım, ameliyathane ve eğitim hemşiresi olarak görev yapmıştır. Ameliyathane Hemşireliği, Kolorektal Cerrahi, Cerrahi Hemşireliği ilgi ve çalışma alanlarıdır.

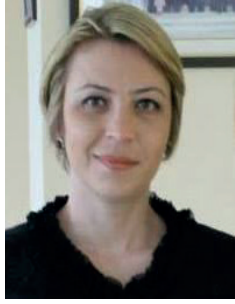
Prof. Dr. Meliha ATALAY*Emekli Öğretim Üyesi*

1966 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nun ilk mezunlarından olan Prof. Dr. ATALAY, Türkiye'de Hemşirelikte Yüksek Öğrenimde de ilkleri yaşayan grubun içinde yer almıştır. 1966-1970 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda Hemşireliğin Temel İlkeleri ABD asistanı ve öğretim görevlisi olarak çalışan Prof. Dr. ATALAY, 1971-1972 tarihleri arasında A.B.D. Pennsylvania'da Cerrahi Hemşireliği eğitimi almıştır. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 1973-1977 tarihleri arasında Hemşirelikte Bilim Uzmanlığı, 1977-1979 tarihleri arasında Hemşirelikte Doktora eğitimini tamamlamıştır. Prof. Dr. ATALAY "Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu" adı altında 1982 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünün kurucu müdürü olmuştur. Cumhuriyet Üniversitesi'nde akademik çalışma hayatına devam eden Prof. Dr. Meliha

ATALAY 1982 yılında Yardımcı doçent, 1987 yılında Doçent ve 1993 yılında Profesör unvanı almıştır. 2002 yılında emekli olan Prof. Dr. Meliha ATALAY Şanlıurfa'da 2005-2009 tarihleri arasında yüksekokulun öğrenci ve öğretim elemanlarının gelişimi ve toplumsal sorunlara çözüm için çeşitli bilimsel ve toplumsal etkinliklere öncülük etmiştir.

Doç. Dr. Dilek AVCI

Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Doç. Dr. Dilek AVCI Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 2001 yılında mezun olmuştur. 2012 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nden doktora derecesini almıştır. Bandırma Onyeddi Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA

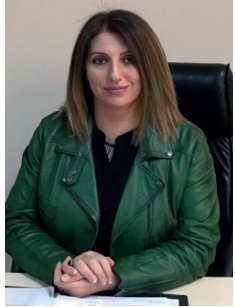
Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Sultan AYAZ ALKAYA, lisans eğitimini 1998 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda, yüksek lisans (2002) ve Doktorasını (2007) ise aynı üniversitenin Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim dalında tamamlamıştır. 5 yıl süreyle klinik hemşiresi ve supervizör hemşire olarak, 7 yıl ise Gazi Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. 2007 yılında yardımcı doçent, 2011 yılında doçent, 2017 yılında profesör unvanlarını almıştır. Uluslararası ve ulusal indekslerde yer alan dergilerde çok sayıda araştırma 2021 yılından itibaren Halk Sağlığı Hemşireliği Derneği başkanlık görevini yürütmektedir. Halen Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümünde "Bölüm Başkanı" ve öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Reva BALCI

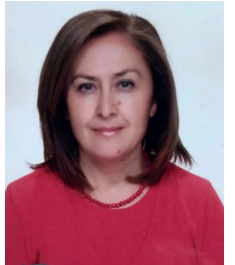
Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Reva BALCI AKPINAR 1972 yılında Erzurum'da doğdu. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Hastaların yorgunluk, uyku ve ağrı gibi sorunlarını gidermeye yönelik başta müzik olmak üzere diğer tamamlayıcı tedavilerin hemşirelik bakımında kullanımı başlıca ilgi ve araştırma alanıdır.

Prof. Dr. Meral BAYAT

Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Meral BAYAT, doktora eğitimini 1999 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında tamamlamıştır. 2001 yılında Yardımcı doçent, 2010 yılında doçent ve 2018 yılında Profesör ünvanı almaya hak kazanmıştır. Tıp I diyabetli çocuğun bakımı ve obezite ile ilgili alanlardır. Halen Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Şüle BIYIK BAYRAM

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Şüle BIYIK BAYRAM 1979 yılında Trabzon'da doğmuştur. Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu'ndan 2001 yılında mezun olmuştur. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Anatomi Anabilim Dalında 2005 yılında Yüksek Lisans programını bitirmiştir. 2004 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu'nda öğretim görevlisi olarak göreve başlamıştır. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Programı'ndan 2013 yılında Yüksek Lisans, 2017 yılında Doktora Programını tamamlamıştır. 2019 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde Dr. Öğretim Üyesi kadrosuna atanmıştır.

Prof. Dr. Gülbeyaz CAN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Gülbeyaz CAN, İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesinde İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanı'dır. Onkoloji Hemşireliği alanında pek çok ulusal ve uluslararası yayını olan CAN, 2005 – 2010 yılları arasında, Sağlık Bakanlığı Kanser Savaş Dairesi, Ulusal Kanser Danışma Kurulunda kurul üyesi olarak görevini üstlenmiştir. Çalışmalarının odak noktası kanser hastalarında kanıta dayalı bakımdır. Son 15 yılda, 1900 hemşirenin katılımı ile, bu konuyu ele alan 6 onkoloji hemşireliği konsensüs toplantısı düzenlemiştir. Yaptığı çalışmalar ülkemizde belli standartların onkoloji hastasının bakımına entegrasyonuna temel olmuştur. Onkoloji Hemşireliğine katkılarında dolayı, Prof. Dr. Gülbeyaz CAN'a 2005 yılında Onkoloji Hemşireliği Derneği tarafından Leman Birol ödülü, 2018 yılında ONS tarafından International Award for Contributions in Cancer Care ödülü verilmiştir.

Prof. Dr. Fatma CEBECİ

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Fatma CEBECİ çeşitli kliniklerinde 13 yıllık klinik deneyimin ardından atandığı akademik alanda çeşitli hemşirelik programlarında ve yönetim kurullarında görev aldı. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Bursu ile Drexel Üniversitesi'nde altı ay ziyaretçi akademisyen olarak bulundu. Simülasyon Sertifikası (Certification in Simulation) aldı ve akut bakım nurse practitioner (Acute Care Nurse Practitioner-ACNP) eğitimlerine katıldı. Erasmus Ders Verme Hareketliliği ile Finlandiya ve Portekiz'de dersler verdi. Halen Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD Başkanı, Lisansüstü (YL ve Doktora) programları koordinatörü, Organ Nakli Enstitüsünde Hemşirelik Anabilim Dalı Başkanlığı ve Organ/Doku Nakli Hemşireliği Yüksek Lisans Koordinatörlüğü görevlerini yürütmektedir. CEBECİ'nin temel çalışma alanları; cerrahi hemşireliği, kardiyak cerrahi, acil hemşireliği, organ nakli hemşireliği, taburculuk planlaması, hasta güvenliği ve büyük veri bilimidir.

Prof. Dr. Güler CİMETE

Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü

Prof. Dr. Güler CİMETE, 1984 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda Lisans, 1987 yılında HÜ. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında Yüksek Lisans, 1991 yılında Doktora eğitimini tamamlamıştır. 1993 yılında Yardımcı Doçent, 1996'da Doçent, 2003'de Profesör unvanını aldı. Yaşam Sonu Bakım başlıklı bir kitabı bulunan CİMETE'nin, kronik, ölümcül hastalığı olan, yoğun bakım gerektiren çocuk ve ailelerine yaklaşım, yas desteği ilgi ve çalışma konularındır. 1998 yılından itibaren, ülkemizde evde bakım sisteminin kurulmasına yönelik çabalarda bulunmuş olan CİMETE, bu konuda birçok kurum ve kuruluş ile işbirliği yapmış, iki kongre düzenlemiş, Evde Bakım Derneği'nin kurucu başkanlığını yapmıştır. 2016 yılından beri Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölüm Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Prof. Dr. Nurcan ÇALIŞKAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Nurcan ÇALIŞKAN, 1998 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulundan, 2001 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Yüksek Lisans Programından, 2008 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Doktora Programından mezun olmuş, 2014 yılında Doçent unvanını almıştır. Halen Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Dr. ÇALIŞKAN hemşirelikte beceri öğretimi ve eğitim teknolojileri konularında çalışmalarında bulunmuştur.

Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Zekiye ÇETİNKAYA DUMAN, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanıdır. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisinde Editör yardımcısı görevini sürdürmekte olup, birçok ulusal derginin yayın kurullarında hakem ve birçok uluslararası dergide de hakemlik yapmaktadır. İlgilendiği temel konular kronik psikiyatri hastaları ve ailelerine yönelik psikososyal programlar, aileden aileye destek programı, ruhsal hastalıklara yönelik damgalama ve mücadele, yataklı psikiyatri kliniklerinde yatan hastalara psiko-eğitim programı uygulamaları, klinik psikiyatri hemşireliği ve risk yönetimidir.

Prof. Dr. Şebnem ÇINAR YÜCEL

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Şebnem ÇINAR YÜCEL lisans eğitimini 2000 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu, yüksek lisans (2004) ve doktora (2008) eğitimini Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında tamamlamıştır. 2001 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başlamış, 2009 yılında Yardımcı Doçent, Nisan 2015 tarihinde Doçent ve 2021 yılında Profesör unvanını almıştır. Doktora sonrası 2008 yılında Kolacaba ile Konfor Kuramını çalışmak üzere Amerika, Akron Hemşirelik Fakültesinde üç ay süreyle Visiting Scholar olarak bulunmuştur. Yüksek lisans ve doktora tez konusu olan Tamamlayıcı ve Bütünleştirici Bakım Uygulamaları ve Konfor alanında çok sayıda konferans vermiştir. Halen, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde çalışmaktadır.

Prof. Dr. Ayten DEMİR

Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Ayten DEMİR 1990 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Bölümü'nden mezun olmuştur. 1995 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans, 2003 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda doktora derecesi almıştır. 1998-2006 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak görev yapmıştır. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde; 2006 yılında Yardımcı Doçent, 2011 yılında Doçent, 2017 yılında Profesör unvanı almıştır. 2021 yılından itibaren Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölüm Başkanı olarak görevini sürdürmektedir. Çalışma alanları; hemşirelik, hemşirelik esasları, kanser, onkoloji hemşireliği, tükenmişlik, hemşirelikte araştırma, hemşirelikte etik ve hukuki konulardır.

Doç. Dr. Özlem DOĞU

Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Doç. Dr. Özlem DOĞU, 2004 yılında Gazi Üniversitesi Kırşehir Hemşirelik Yüksekokulu'ndan mezun oldu. 2012'te İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansını, 2017 yılında aynı üniversitede doktorasını tamamladı. 2001-2015 yılları arasında Kırşehir Devlet Hastanesi ve Sakarya Üniversitesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde koroner yoğun bakım hemşiresi olarak görev yaptı. 2015-2017 yılları arasında Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi olarak başladı. Yardımcı Doçentlik unvanını 2017 yılında, Doçentlik unvanını da 2021 yılında aldı.

Prof. Dr. Ayşegül DÖNMEZ

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Ayşegül DÖNMEZ lisans eğitimini 1995 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda, yüksek lisans ve doktora eğitimini Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği alanında tamamlamıştır. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği'nde 6 yıl klinik hemşire olarak görev yapan Dönmez, 2015 yılından bu yana Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde çalışmaktadır. Doktora öğrencileri ile birlikte geliştirdikleri "Bireylerin Psikolojik İyi Oluşlarını ve Yaratıcılıklarını Geliştirmeyi Sağlayan Su Efektini Veren Ritim Enstrümanı- SİA" buluşları, Türk Standartları Enstitüsü-TSE tarafından 2022 yılında tescil edilmiştir.

Arş. Gör. Fatma Nur DUMAN

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü'nden 2018 yılında mezun olan DUMAN, 2 yıl süreyle acil servis ve yoğun bakım birimlerinde hemşire olarak görev yapmıştır. 2021 yılında Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlayarak Uzman Hemşire unvanını alan DUMAN, aynı yıl Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda doktora eğitimine başlamış ve halen eğitimine devam etmektedir. Halen Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak görevini sürdürmektedir.

Arş. Gör. Seda ER

Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Araştırma Görevlisi Seda ER, 2017 yılında Acıbadem Üniversitesi Hemşirelik Bölümü'nden derece ile mezun oldu. 2017-2019 yılları arasında Acıbadem Maslak Hastanesi'nde yoğun bakım hemşiresi olarak, 2019-2020 yılları arasında Fransız Lape Hastanesi'nde psikiyatri hemşiresi olarak görev aldı. 2020 yılında, Yüksek Lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalında tamamladı. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalında doktora sürecine devam etmektedir. 2020 yılından itibaren Acıbadem Üniversitesi Hemşirelik Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görevini sürdürmektedir. Çalışmalarını: ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanlarında sürdürmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Şahizer ERAYDIN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Şahizer ERAYDIN Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'ndan 1995 yılında mezun olmuştur. 1995-2000 yılları arası özel bir hastanede hemşire olarak çalışan Dr. ERAYDIN, 2000 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamlamıştır. Halen Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında görev yapmaktadır. Hemşirelik eğitimi, hemşirelik bakımı, hemşirelik etiği, palyatif bakım ve diyabetik ayak çalışma alanlarıdır.

Dr. Öğr. Üyesi Eda ERGİN

İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Lisans eğitimini 2010 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Yüksekokulunda tamamlayan ERGİN, Yüksek lisans eğitimini 2014 yılında, doktora eğitimini ise Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında 2019 yılında tamamlamıştır. 2011-2013 yılları arasında İzmir Bozyaka Eğitim Araştırma hastanesinde servis hemşiresi olarak çalışan Ergin, 2019-2013 yılları arasında Celal Bayar Üniversitesi Hemşirelik Esasları bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmıştır. Halen İzmir Bakırçay Üniversitesi Hemşirelik Esasları ABD da Dr. Öğr. Üyesi olarak görevine devam etmektedir.

Doç. Dr. Şükran ERTEKİN PINAR

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

1967 yılında Kuyucak / Aydın'da doğan Doç. Dr. Şükran ERTEKİN PINAR 1989 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'nda lisans, 1998 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik programında Yüksek Lisans, 2013 yılında da Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı'nda Doktora programından mezun oldu. 1989-1996 yılları arasında hemşire olarak görev yapan Ertekin Pınar, 2014 yılından itibaren Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümünde Öğretim Üyesi olarak çalışmaktadır. 2020 yılında Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında Doç. unvanı almıştır. Çalışma alanı kadın ruh sağlığıdır.

Arş. Gör. Dr. Büşra ERTUĞRUL

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Büşra ERTUĞRUL, Lisans derecesini Marmara Üniversitesi Hemşirelik bölümünden (2013), yüksek lisans (2017) ve doktora derecesini Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Esasları bölümünden (2022) almıştır. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Esasları Bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Çalışma alanları hasta güvenliği, etik ve hemşirelik eğitimidir.

Prof. Dr. Zehra GÖÇMEN BAYKARA

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Zehra GÖÇMEN BAYKARA 1998 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan mezun olmuştur. 2003 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını, 2010 yılında Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tıp Tarihi ve Etik Doktora programını tamamlamıştır. 1998-2002 yılları arasında ameliyathane hemşiresi olarak çalışmıştır. 2002-2010 yılları arasında araştırma görevlisi, 2010-2015 yılları arasında öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. Dr. Göçmen Baykara 2015 yılında doçent, 2021 yılında profesör unvanını almıştır. Dr. Göçmen Baykara halen Gazi Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etmekte ve Yara Ostomi İnkontinans Hemşireleri Derneği'nin başkanı olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Zehra GÖLBAŞI

Lokman Hekim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Prof. Dr. Zehra GÖLBAŞI 1994 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan Mezun olmuştur. 1989-1995 yılları arasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Araştırma ve Uygulama Hastanesi'nin çeşitli bölümlerinde klinik hemşiresi olarak ve hemşirelik hizmetleri yönetiminde çalışmıştır. 1995 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'na araştırma görevlisi olarak girmiştir. Yüksek lisans eğitimini C.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde 1998, doktora eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda 2002 yılında tamamlamıştır. 2002 yılında Yardımcı Doçent, 2011'de Doçent, 2017 yılında Profesör unvanı almıştır. Halen Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Cinsellik, cinsel sağlık, cinsel eğitim özel olarak ilgilendiği alanlardır.

Prof. Dr. Nuran GÜLER

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Nuran GÜLER, 1984 yılı İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksek Okulu mezunudur. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı başkanıdır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde Ölçme ve Değerlendirme Komisyonu başkanıdır. Akademik ilgi alanı yaşlı sağlığı, İş Sağlığı Hemşireliği ve tütün bağımlılığıdır.

Prof. Dr. Ülkü GÜNEŞ

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Ülkü GÜNEŞ, 1995 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda lisans eğitimini, 1999 yılında Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalında yüksek lisans, 2004 yılında ise Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında doktora eğitimi tamamlamıştır. 2005 yılında Yardımcı Doçent, 2011 yılında Doçent, 2017 yılında ise Profesör unvanını almıştır. Akademik çalışma alanları arasında basınç yaralanmaları, yara bakımı ve hasta güvenliği gibi konular yer almaktadır.

Doç. Dr. Gülşah GÜROL ARSLAN

Dokuz Eylül Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Gülşah GÜROL ARSLAN, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 1999 yılında mezun olmuştur. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında 2003 yılında Yüksek lisans, 2007 yılında da doktora öğrenimini tamamlamıştır. 2000-2003 yılları arasında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda Araştırma Görevlisi, 2004-2011 yılları arasında Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu'nda Öğretim Görevlisi olarak çalışmıştır. 2011 yılından bu yana Dokuz Eylül Üniversite Hemşirelik Yüksekokulu'nda görev yapan ARSLAN 2019 yılında Doçentlik unvanını almış ve 2020 yılından bu yana Dekan Yardımcılığı görevine devam etmektedir.

Arş.Gör.Dr.Sadık HANÇERLİOĞLU

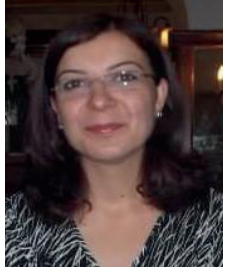
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Dr. Sadık HANÇERLİOĞLU Ufuk Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulundan mezun olduktan sonra Ege Üniversitesinde Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini tamamlamıştır. Ege üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde 2012-2021 yılları arasında araştırma görevlisi olarak çalışmıştır. Acil hemşireliği, diyabet gibi alanlarda yayınların yanı sıra uluslararası partnerli projelerde görevler almıştır. 2021 yılından beri uluslararası bir medikal firmada klinik eğitim ve danışmanlık yapmaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Deniz HARPUTLU

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Deniz HARPUTLU 2002 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'ndan mezun olmuştur. Yüksek lisans eğitimini 2005 yılında, Doktora eğitimini ise 2014 yılında Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Doktora sonrası araştırma yapmak üzere California Üniversitesi'nde bir yıl görev yapmıştır. Evde bakım, kolorektal kanserler, stoma ve yarası olan bireylerin bakımı ve çevre sağlığı çalışma alanları arasında yer almaktadır.

Arş. Gör. Merve İNAN BUDAK

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Arş. Gör. Merve İNAN BUDAK lisans eğitimini 2010 yılında Celal Bayar Üniversitesi'nde tamamlamış, 2011-2012 yılları arasında Sağlık Bakanlığı bünyesinde hemşire olarak çalışmıştır. 2012-2017 yılları arasında farklı kurumlarda araştırma görevlisi olarak çalışan İNAN BUDAK, 2017 yılında İstanbul Üniversitesi psikiyatri hemşireliği programında yüksek lisansını tamamlamıştır. Aynı yıl İstanbul Medeniyet Üniversitesi'ne araştırma görevlisi olarak atanmıştır. 2018 yılından itibaren Marmara Üniversitesi hemşirelik programında doktora eğitimine devam etmektedir. Psikiyatrik hastalıklarda damgalama, kişiler arası ilişkiler ve iletişim, bilişsel davranışçı terapiler ve bilinçli farkındalık çalışma alanlarıdır.

Doç. Dr. Demet İNANGİL

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Demet İNANGİL 2006 yılında GATA Hemşirelik Yüksek Okulundan hemşire olarak mezun olmuştur. 2009 yılında Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hemşireliği Ana Bilim Dalında yüksek lisans, 2017 yılında İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalında doktora derecesini tamamlamıştır. 2021 yılında Hemşirelik Esasları alanında doçentlik unvanı almıştır. Dokuz yıl klinik alanda hemşirelik deneyiminin ardından, hemşirelik eğitiminde akademisyenlik görevini Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Ana Bilim Dalında sürdürmektedir.

Prof. Dr. Emine İYİĞÜN

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Emine İYİĞÜN, Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Dekanı ve Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı Başkanıdır. Cerrahi hemşireliği, yoğun bakım hemşireliği, hemşirelik eğitimi alanında pek çok ulusal ve uluslararası yayını vardır. 2004 yılında bir yıl süreyle Amerika'nın Virginia eyaletindeki George Mason Üniversitesinde Visiting Scholar olarak bulunmuştur. İzmir Askeri Mevki Hastanesinde Cerrahi Bölüm Sorumlusu ve Başhemşire, Kayseri Askeri Hastanesinde Başhemşire ve Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Komutanlığında Hemşirelik Hizmetleri Subayı olarak görev yapmıştır. Kolorektal Cerrahi, Onkoloji Hemşireliği ve Ortopedi Hemşireliği ilgi ve çalışma alanlarıdır.

Dr. Öğr. Üyesi Elif KANT

Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Elif KANT Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 2000 yılında mezun oldu. 2003-2013 yılları arasında klinik hemşire ve Başhemşire Yardımcısı olarak görev yaptı. 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu'nda Öğretim Görevlisi oldu. 2015 yılında Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini, 2020 yılında ise doktora eğitimini tamamladı. 2022 yılından itibaren Atatürk Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu'nda Dr. Öğr. Üyesi olarak görevini sürdürmektedir.

Arş. Gör. Ergün KAPLAN

Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Arş. Gör. Ergün KAPLAN, 2014 yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda lisans ve 2021 yılında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimini tamamlamış ve aynı yılın güz döneminde Hemşirelik Esasları Doktora eğitimine başlamıştır. 2014-2015 yılları arasında Güven Hastanesi'nde KVC Yoğun Bakım Hemşiresi ve 2015-2018 yılları arasında ise AEAH Acil Tıp Kliniği'nde klinik hemşiresi olarak çalışmıştır. Ekim 2018'de Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başlamıştır. 2020 yılında görevlendirme ile geldiği Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'nde halen çalışmaktadır. Halihazırda Mikro denetleyiciler, kodlama ve hemşirelik bilişimi konularında çalışmaktadır.

Prof. Dr. Ükke KARABACAK

Acıbadem Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Prof. Dr. Ükke KARABACAK: İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 1992 yılında mezun oldu. İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Genel Cerrahi servisinde hemşire olarak 9 yıl çalıştı. Akademik çalışmalarına 1994 yılında Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda araştırma görevlisi olarak başladı. Hemşirelik Anabilim Dalı'nda doktorasını 2004 yılında tamamladı. Hemşirelik Bilim Alanında Doçent unvanını 2012 yılında aldı. Halen Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölüm Başkanı olarak görev yapmaktadır.

Çalışmalarını, hemşirelik eğitimi, simülasyon, hemşirelik süreci, konfor kuramı ve kanıta dayalı bakım uygulamaları üzerine sürdürmektedir.

Prof. Dr. Ayfer KARADAKOVAN

Ege Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Ayfer KARADAKOVAN Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İlgi alanları; Nöroloji, Onkoloji, Nefroloji ve Geriatri Hemşireliğidir. Bilimsel çalışmalarından aldığı 7 ödüllü bulunmaktadır. Sinir Sistemi Hastalıkları ve Hemşirelik Bakımı, Kemoterapi Hemşireliği (Korunma ve Bakım Standartları), Yaşlı Sağlığı ve Bakım kitaplarını yazmıştır. Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım ve Yaşlı Destek Bakım kitaplarında editör ve bölüm yazarlığı, Nörolojik Bilimler Hemşireliği-Kanıta Dayalı Uygulamalar, Yaşlı Bakım Hemşireliği ve Böbrek Hastalıklarında Hemşirelik Bakımı kitaplarının çeviri editörlüğü yapmıştır.

Prof. Dr. Papatya KARAKURT

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Papatya KARAKURT, Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 2001 yılında birincilik derecesi ile mezun olmuştur. Atatürk Üniversitesi Erzincan Sağlık Yüksekokulu'nda 2002 yılında Araştırma Görevlisi olarak göreve başlamıştır. Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda 2004 yılında Yüksek Lisans, 2008 yılında doktora programını tamamlayarak 2009 yılında Yrd. Doç. Dr. unvanını almıştır. . 2014 yılında Doçent, 2019 yılında Prof. Dr. unvanını almıştır Halen Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir. İlgi alanları, öz-bakım, yaşam modeli, hemşirelik süreci, ilaç kullanımı, yaşlı bakımı ve kronik hastalıklardır.

Prof. Dr. Mağfret KAŞIKÇI

Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Mağfret KAŞIKÇI, lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi, Yüksek lisans (1996) ve doktora (2002) eğitimini ise yine Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Halen Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi dekanlığı görevini yürütmektedir. Hemşirelik eğitimi, hemşirelik etiği, hemşirelik kuramları ve kronik hastalıkların bakımı konuları ilgi ve çalışma alanları arasında yer almaktadır.

Prof. Dr. Sultan KAV

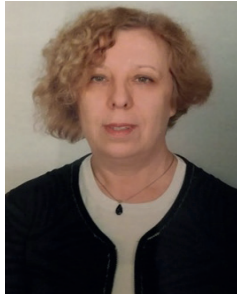
Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Sultan KAV 1991 yılında Çukurova Üniversitesi Sağlık Meslek Lisesinden mezun olmuş; Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda 1995 yılında Lisans, 1997 yılında yüksek lisans ve 2003 yılında ise Doktora derecesini tamamlamıştır. Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesinde servis hemşiresi ve supervizor hemşire olarak çalışmış; Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesinde Eğitim-Araştırma Koordinatörü olarak 4 yıl görev yapmıştır. Eylül 2004'den bu yana Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde öğretim üyesi olarak görevine devam etmektedir. Ulusal ve uluslararası mesleki organizasyonlarda aktif görev alan Kav, 2010 yılında Amerikan Onkoloji Hemşireliği Derneği tarafından "Uluslararası Kanser Hemşireliğine Katkı Ödülü (International Award for Contributions to Cancer Care)" ve Onkoloji Hemşireliği Derneği tarafından 2011 yılında Leman Birol Ödülü'nün sahibidir.

Prof. Dr. Hülya KAYA

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelikte Eğitim Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Hülya KAYA, yükseköğrenimini 1982 yılında İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'nda tamamlamıştır. 1982 yılında İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı'nda servis hemşiresi olarak çalışan KAYA, 1984 yılında Servis Sorumlu Hemşireliği, 1986-1992 yılları arasında Anabilim Dalı Başhemşireliği görevini yürütmüştür. 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde uzmanlık tezini tamamlamıştır. Kaya, 10 yıllık klinik deneyim sonrasında 1992 yılında İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Öğretimi Anabilim Dalı'na araştırma görevlisi olarak geçiş yapmıştır. 1998 yılında İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı'nda "Üniversite Öğrencilerinde Eleştirel Akıl Yürütme Gücü" konulu doktora tezini tamamlamasının ardından. 2000 yılında Yardımcı Doçent, 2012 yılında Doçent, 2018 yılında ise Profesörlük kadrosuna atandı. 2012 yılından bu yana Anabilim Dalı Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Nurten KAYA

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü

1966 yılında İstanbul'da doğan Nurten KAYA, İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulundan 1987 yılında mezun olduktan sonra beş yıl acil servis, genel cerrahi servisi, kardiyoloji, kalp-damar cerrahisi birimlerinde sorumlu hemşire olarak çalıştı. 1993-2013 yılları arasında İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulunda öğretim elemanı olarak görev yaptığı sırada Uzman, Doktor ve Doçent unvanlarını aldı. 2013 yılından itibaren İ. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü'nde görev yapmaktadır ve bu kurumda 2018 yılında profesör unvanını aldı. Çalışma alanlarının arasında Temel Klinik Becerilerin Öğretimi, Hemşirelik Bilişimi ve Teknoloji, Kavram ve Kuramlar, Felsefe, Etik yer almaktadır.

Prof. Dr. Meral KELLEÇİ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Meral KELLEÇİ 1995 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Doktora Programını "Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Kadınların Problem Çözme Becerilerinin Geliştirilmesinin Depresif Semptomlara Etkisi" başlıklı çalışmasıyla 2003 yılında tamamladı. Kadın ve çocuk ruh sağlığı, psikiyatri hastalarında ilaç uyumu, psikososyal bakım, psikiyatri hemşireliği eğitimi gibi konularda çalışmalar yaptı. Halen Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı'nda profesör olarak çalışmaktadır.

Prof. Dr. Gülseren KOCAMAN

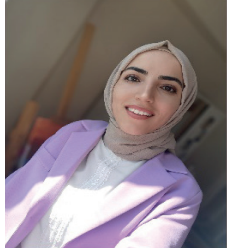
Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği

Prof. Dr. Gülseren KOCAMAN, 1975 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda lisans, 1981 yılında Ege Üniversitesinde Halk Sağlığı Hemşireliği Doktora eğitimini tamamlamıştır. 1987 yılında doçentlik ve 1994 yılında profesörlük unvanlarını almıştır. Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaların hayata geçirilmesi, hemşirelerde işten ayrılma konuları öncelikli araştırma ve ilgi alanlarıdır. Kurucu başkanı olduğu "Hemşirelik Eğitim Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği"nin yönetim kurulu başkanlığını sürdürmektedir.

Arş. Gör. Dr. Hülya KOÇYİĞİT

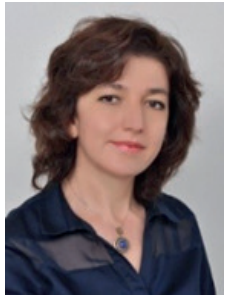
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Arş. Gör. Dr. Hülya KOÇYİĞİT Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Hemşirelik Bölümü'nden 2015 yılında mezun olmuştur. 2016-2018 yılları arasında Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda "Senaryo Temelli Yüksek Gerçekli ve Tekrarlı Simülasyon Yönteminin Hemşirelik Öğrencilerinin Tıbbi Hatalara Eğilim, Öz Etkililik-Yeterlilik Ve Durumsal Kaygı Düzeyleri Üzerine Etkisi" adlı yüksek lisans tezi ile yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2019 yılında başladığı Doktora eğitimine devam etmektedir. 2016 yılından bu yana Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Doç. Dr. Emine KOL

Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Emine KOL Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 1993 yılında lisans ve aynı üniversitede 1996 yılında Yüksek Lisans derecesini almıştır. 2010 yılında Marmara Üniversitesi'nde Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında doktorasını tamamlamıştır. 1993 ve 2014 yılları arasında klinik ve yoğun bakım hemşireliği, hemşirelik yönetimi görevlerini sürdürmüştür. 2014 yılından bu yana Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Doç. Dr. Fatoş KORKMAZ

Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Fatoş KORKMAZ, lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulundan 1998 yılında, yüksek lisans (2002) ve doktora eğitimini (2009) ise Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Programında tamamlamıştır. 1998- 2002 yılları arasında klinik hemşiresi olarak çalışan Dr. KORKMAZ, 2002 yılında Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladığı H.Ü. Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında halen öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etmektedir. Dr. KORKMAZ misafir araştırmacı olarak, Medizinische Hochschule Hannover/Almanya'da ve Alabama Üniversitesi/USA'da görev yapmıştır. 2015 yılından bu yana Sağlık Bakanlığı Sağlıkta Kalite, Akreditasyon ve Çalışan Hakları Dairesi bünyesinde eğitimcilik yapmaya devam eden KORKMAZ aynı daire başkanlığı bünyesinde 2016 yılından beri "Sağlıkta Kalite Değerlendiricisi" olarak görev yapmaktadır.

Dr. Öğr. Üyesi Sevda KORKUT

Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Sevda KORKUT, lisans eğitimini 2012 yılında Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümünde, yüksek lisans (2014) ve doktora (2018) eğitimini ise yine aynı üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. 2012-2020 yılları arasında Araştırma Görevlisi olarak görev yapan Korkut, 2020 yılından bu yana Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik bölümünde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Çalışma ve ilgi alanları; hemşirelik eğitimi, hemşirelikte beceri eğitimi ve uygulamaları, ağrı yönetimi, tamamlayıcı hemşirelik uygulamaları ve holistik bakımdır.

Dr. Öğr. Üyesi Ahu KÜRKLÜ

Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Ahu KÜRKLÜ, 2007 yılında Lisans, 2012'de Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği'nde yüksek lisans ve 2020 yılında İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Halk Sağlığı Hemşireliği ABD Doktora eğitimini tamamlamıştır. Lisans eğitimi sonrasında 5 yıl süreyle Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi'nde klinik hemşire olarak görev yapmıştır. Doktora tezi kapsamında İBB'de çalışan hemşirelere enfeksiyon kontrol eğitimi vermiş ve tezinde kullandığı "çanta tekniği" yöntemini bu alana entegre etmiştir. Halen Bahçeşehir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde Hemşirelik bölümü öğretim üyesi ve SBF Dekan Yardımcılığı görevini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Ayşe OKANLI

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Prof. Dr. Ayşe OKANLI, lisans eğitimini 1996 yılında Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda tamamlamıştır. Yüksek lisansını 1999, doktora derecesini 2003 yılında aynı üniversitenin Sağlık Bilimleri Enstitüsü Psikiyatri Hemşireliği Programından almıştır. 2005 yılında yardımcı doçent, 2011 yılında doçent unvanı almıştır. 2016 yılı itibarıyla İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde çalışmaya başlamış 2017 yılında profesör unvanı almıştır. Çalışma alanları kişilerarası ilişkiler, konsültasyon liyezon psikiyatri hemşireliği psiko-onkoloji danışmanlığı, aile danışmanlığı ve pozitif psikoloji ve integratif uygulamalardır.

Blm. Uzm. Handan ÖZDEMİR

Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları

Blm. Uzm. Handan ÖZDEMİR 2007 yılında Uludağ Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde lisans eğitimini birincilik derecesiyle tamamlamış, 2016 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Hizmetleri Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans derecesi almıştır. 2017 yılından itibaren Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini sürdürmektedir. 2011-2015 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Çocuk Hastanesi'nde Eğitim ve Kalite Sorumlu Hemşireliği ve Süpervizör Hemşirelik görevlerini yürütmüştür. 2015 yılından itibaren Klinik Sorumlu Hemşiresi olarak görev yapmaktadır. 2018-2021 tarihleri arasında Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi'nde Yazım ve Dil Editörlüğü görevini sürdürmüştür. İlaç uygulamaları, hemşire-hasta çatışmaları, adölesan sağlığı ve hemşirelik yönetimi konularına yönelik bilimsel çalışmalar yapmıştır.

Prof. Dr. Dilek ÖZDEN

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Dilek ÖZDEN hemşirelikte lisans eğitimini Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu (1996), Yüksek Lisans eğitimini (1999) ise yine aynı üniversitenin Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. ÖZDEN doktora eğitimini Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yapmıştır. 1996-2007 yılları arasında araştırma görevlisi görev yapmış, 2008-2013 yılları arasında Yardımcı Doçent, 2014 yılında Doçent ve 2021 yılında Profesör unvanı almaya hak kazanmıştır. Halen Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda çalışmakta ve Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı başkanlığı idari görevini sürdürmektedir. Endotrakeal aspirasyon ve havayolu yönetimi, fiziksel kısıtlama ve hasta güvenliği, hemşirelikte etik, ahlaki sıkıntı ilgi ve çalışma konularıdır.

Dr. Öğr. Üyesi Ashhan ÖZTÜRK EYİMAYA

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Ashhan ÖZTÜRK EYİMAYA, lisans eğitimini 2012 yılında İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi'nde, yüksek lisans (2015) ve doktora (2019) eğitimini ise Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Bölümü'nde tamamlamıştır. 2012-2021 yılları arasında araştırma görevlisi olarak görev yapmıştır. 2021 yılından itibaren Dr. Öğretim Üyesi olarak Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı'nda görev yapmaktadır.

Blm. Uzm. Hülya ÖZTÜRK

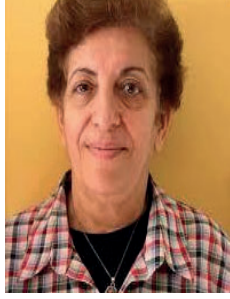
Hacettepe Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Blm. Uzm. Hülya ÖZTÜRK, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulundan 2005 yılında mezun olmuş, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelikte Yönetim Programında, 2010 yılında bilim uzmanlığı derecesini almıştır. 2013 yılında başladığı Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Doktora Programına halen devam etmektedir. 2017 yılında Erasmus Programı kapsamında Berlin / Almanya'da özel bir yaşlı bakım kliniğinde 2 aylık yaz stajını tamamlamıştır. 2004 yılından bu yana farklı birimlerde klinik hemşire ve işyeri hemşiresi olarak görev yapmıştır. Çalışma alanları; hemşirelik bilişimi, elektronik hasta kayıt sistemleri, hemşirelik eğitimi ve hemşirelikte yönetimdir.

Prof. Dr. Çaylan PEKTEKİN

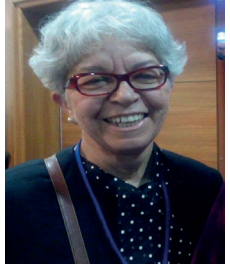
Emekli Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Çaylan PEKTEKİN lisans eğitimini 1969 yılında İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'nda tamamlamıştır. 1982 yılında İstanbul Tıp Fakültesi, Psikiyatri bölümünde Prof. Dr. Eflatun Adam'ın danışmanlığında "Tıp Bilimleri doktoru", 1985 yılında Yardımcı Doçent, 1988 yılında doçent ve 1994 yılında Profesör unvanı almıştır. İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu mezunlarının "İlk Doçent" ve "İlk Profesör" ü unvanlarına sahiptir. 1983-2022 yılları arasında Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanlığı, Yüksekokul ve Üniversite Yönetim Kurulu Üyeliği ve Yüksekokul Müdürlüğü görevlerini sürdürmüştür. Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve İngiltere'de mesleki gözlem ve incelemeleri ile öğrenci değişim programlarının başlamasında katkı vermiştir. 2002 yılında emekli olan PEKTEKİN halen İstanbul Bilim Üniversitesi Yönetim Kurulu üyesidir.

Prof. Dr. Nurgün PLATİN

KTO Karatay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü

Prof. Dr. Nurgün PLATİN, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği alanında Hacettepe Üniversitesinde sürdürdüğü öğretim üyeliğinden 1997 yılında emekli olduktan sonraki 25 yıl içinde ülkemizdeki çeşitli üniversitelerdeki özellikle lisansüstü hemşirelik eğitimi programlarında Hemşireliğin Kavramsal Çerçevesi ve Kuramsal Öğeler derslerinin yer almasında öncülük etmiş ve yeni başlatılan hemşirelikte yüksek lisans ve doktora programlarına bu dersleri yürüterek destek vermiştir. Son yedi yıldır KTO Karatay Üniversitesi Hemşirelik Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Çeşitli TÜBİTAK ve Avrupa Birliği destekli projelerde yürütücü ya da sorumlu olarak ve başta Onkoloji Hemşireliği Derneği olmak üzere çeşitli sivil toplum kuruluşlarında yer alan Prof. Dr. Platin, 1972'de Amerikan Uluslararası Geliştirme Bursunu kazanmış, 1999'da İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Prof. Dr.

Perihan Velioglu Hemşirelik Fonu Bilim Ödülünü ve 2012'de Avrupa Onkoloji Hemşireliği Derneği Yaşam Boyu Başarı Ödülünü almıştır.

Prof. Dr. Selma SABANCIOĞULLARI

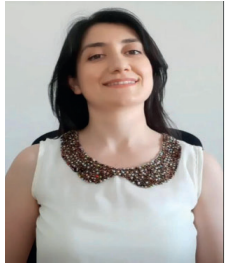
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Suşehri Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Selma SABANCIOĞULLARI, lisans eğitimini 1993 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulunda, yüksek lisans (1999) ve doktora (2010) eğitimini ise yine Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Psikiyatri Hemşireliğinde tamamlamıştır. 2012 yılında Yardımcı doçent, 2016 yılında doçent, 2021 yılında profesör unvanı almıştır. Halen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Suşehri Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Başlıca ilgi alanları ruh sağlığı, ruhsal bozukluklar, klinik psikiyatri hemşireliği, profesyonel kimlik ve kişiler arası iletişimidir.

Arş. Gör. Dr. Evrim SARITAŞ

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları

Arş.Gör.Dr.Evrim SARITAŞ 2013 yılında Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü lisans eğitimini, 2016 yılında Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı yüksek lisans eğitimini ve 2021 yılında Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı doktora eğitimini tamamlamıştır. Halen Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında öğretim elemanı olarak çalışmaktadır. Dr. Türk Hemşireler Derneği Tanıtım ve Medya Komisyonu üyesi olarak görev yapmaktadır.

Doç. Dr. Betül SÖNMEZ

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelikte Yönetim Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Betül SÖNMEZ İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'ndan 2005 yılında birincilikle mezun olmuştur. Hemşirelikte Yönetim alanında yüksek lisans programını 2007 yılında, doktora programını 2011 yılında tamamlamıştır. Doçentlik bilim alanı Hemşirelikte Yönetimdir. İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi'nde sırasıyla ameliyathane hemşiresi, kalite sistem sorumlu hemşiresi ve İstanbul Üniversitesi Hastaneleri Hemşirelik Direktörlüğü'ne bağlı klinik hizmetler (bakım) koordinatörü olarak görev yapmıştır. Mezuniyetinden on yıl sonra Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak göreve başladı ve halen görevini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Merdiye ŞENDİR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Merdiye ŞENDİR, 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu'ndan "Lisans" mezunu olmuştur. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelikte Yönetim Anabilim Dalı'nda "Yükseklisans" (1994) Hemşirelik Anabilim Dalı'nda da(2000) "Doktora" eğitimini tamamlamıştır. 1985-1991 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği ile Hemşirelik Hizmetleri Müdürlüğü'nde mecburi hizmetini yapmıştır.1991 yılında İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda "Araştırma Görevlisi" olarak göreve başlayan Prof. Dr. ŞENDİR, 2003 yılında "Yardımcı Doçent" kadrosuna atanmıştır. 2010 yılında Hemşirelikte "Doçent", 2015 yılında da "Profesör" unvanını almıştır. Norveç-Bergen, Finlandiya – Pirkanmaa ve Portekiz-Evora Üniversitelerinde Erasmus öğretim elemanı olarak hemşirelik eğitimi ve hizmetleri ile ilgili incelemelerde bulunmuştur. State

University of New York - Binghamton University, Decker School of Nursing 'de ziyaretçi öğretim üyesi olarak hemşirelik lisans ve lisansüstü eğitimlere katılmış ve hemşirelik eğitiminde simülasyon uygulamaları ilgili çalışmalarda bulunmuştur. 2016 yılında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Hemşirelik Fakültesine naklen atanan Prof. Dr. ŞENDİR halen aynı Fakülte'de Kurucu Dekanı olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Fisun ŞENUZUN AYKAR

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Fisun ŞENUZUN AYKAR lisans öğreniminin1993 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda, İç Hastalıkları hemşireliği alanında, 1998 yılında Yüksek Lisans ve 2003 yılında Doktora eğitimini Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde tamamlamıştır. Post-Doctora eğitimi için 2003-2004 yıllarında Pittsburgh University, School of Nursing'de Amerika'da bulunmuştur. 2005 yılında Doçent unvanı, 2011 yılında ise Profesör unvanını almıştır. 2012-2020 yılları arasında mesleki ve akademik çalışmalarını Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesinde sürdürmüş ve 2016-2018 yılları arasında Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlık görevini yürütmüştür. Haziran 2020'dan bu yana İzmir Tınaztepe Üniversitesi'nde görev yapmakta olup, Rektör Yardımcılığı ve Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı görevlerini sürdürmektedir.

Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ

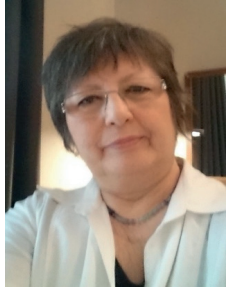
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çanakkale Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ, 1992 yılında Atatürk Üniversitesi'nin hemşirelik lisans programından derece ile mezun olmuştur. Aynı üniversitede yüksek lisansını 1999 yılında, doktorasını ise 2003 yılında Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalında tamamlamıştır. Tanrıverdi 2005 yılından bu yana Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde çalışmaktadır. 2017 yılında Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalında profesör olan Tanrıverdi 2000 yılından bu yana kültürün sağlık ve hemşirelik üzerindeki önemini konu alan çok sayıda bilimsel çalışma, bildiri ve kitap/kitap bölümü yayınlamıştır. Tanrıverdi bu alanda Türkiye'de ilk Modeli geliştirmiştir. Kültürlerarası Hemşirelik Derneğinin kurucu üyesi ve başkanıdır.

Prof. Dr. Gülşen TERAKYE

Emekli Öğretim Üyesi

Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'ndan mezun olan TERAKYE, 1977 yılında başladığı akademik yaşamını mezun olduğu kurumda sürdürerek 1997 yılında profesörlük kadrosuna atanmıştır. Hacettepe Üniversitesi Onkoloji Hastanesi bünyesinde "Ruh Sağlığı Birimi"nin kuruluş çalışmalarını anabilim dalı öğretim elemanları ile birlikte yürütmüş bu çalışmaları Onkoloji Hemşireliği Derneği(OHD) tarafından Leman Birol ödülü ile takdir görmüştür. TERAKYE Onkoloji Hemşireliği Derneği'nin kurucu üyesidir. 1998 yılında DPT nin desteklediği "Madde Bağımlılığını Önlemede Bir Eğitim Modeli Projesi" ni anabilim dalı elemanlarıyla birlikte yürütmüştür. "Temel Düzey Psikolojik Bakım" ve "Ölümlle Yüzleşme" kurslarını çeşitli illerde OHD psiko-onkoloji komisyonu faaliyeti olarak yürütmüştür. Vehbi Koç Vakfı Fonu ile bilişim destekli danışmanlıkla psikolojik bakımın yürütülmesi kapsamında bir proje yürütmüş, aynı fonun desteği ile Ankara Üniversitesi bünyesinde "Ebelik Hemşirelik Müzesi"nin kuruluşunu Ankara Üniversitesi öğretim elemanlarından oluşan proje ekibi ile gerçekleştirmiştir. 2012 yılında üç yıl görev yaptığı Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi'ndeki görevinden emekli olmuştur. TERAKYE, hasta hemşire ilişkileri, etik konulardan seçmeler, kliniklerde öğrenci hemşire olmak kitaplarının yazarlarındandır.

Prof. Dr. Ayfer TEZEL

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı

Prof. Dr. Ayfer TEZEL 2003'te Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamladı. 2003 yılında Yardımcı Doçent, 2006'da Doçent, 2013'te Profesör unvanını aldı. Prof. Dr. Ayfer Tezel Ohio State University Nursing School'da 6 ay süreli araştırmacı-gözlemci statüsünde bulundu. İlgilendiği çalışma alanları halk sağlığı hemşireliği, toplum temelli hemşirelik uygulamaları, sağlık psikolojisi, yaşlı sağlığı ve okul sağlığıdır. Prof. Dr. Ayfer TEZEL, halen Ankara Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmakta olup Anabilim Dalı Başkanlığı'nı yürütmektedir.

Dr. Öğr. Üyesi Fatma TOK YILDIZ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Fatma TOK YILDIZ, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'nda lisans, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamlamıştır. Bakım, hasta eğitimi, hemşireler, öğrenci hemşireler ve palyatif bakım gibi konular ilgi ve çalışma alanlarıdır.

Doç. Dr. Nuray TURAN

İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Doç. Dr. Nuray TURAN, 2005 yılında İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulunda lisans, yine aynı üniversitenin Hemşirelik Esasları Anabilim Dalında yüksek lisans (2008) ve doktora (2012) eğitimini tamamlamıştır. 2014 yılında Yardımcı Doçent, 2020 yılında doçentlik unvanlarını almıştır. Hemşirelikte etik ve değerler, ventrogluteal enjeksiyon uygulamaları, konstipasyon yönetimi konuları öncelikli araştırma ve ilgi alanlarıdır. Halen İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Güleğün TÜRK

Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Güleğün TÜRK, hemşirelikte lisans eğitimini, 1999 yılında Cumhuriyet Üniversitesi, yüksek lisans eğitimini 2002 yılında aynı üniversitenin Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda, doktora eğitimini ise 2008 yılında Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. 1999-2000 yılları arasında klinik hemşire, 2000-2008 yılları arasında çeşitli üniversitelerde araştırma görevlisi olarak görev yapmıştır. 2008 yılında yardımcı doçent, 2014 yılında doçent, 2020 yılında profesör unvanı almaya hak kazanmıştır. Halen Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi ve Anabilim Dalı Başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Doç. Dr. Emine TÜRKMEN

İstinye Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Koroner ve kardiyovasküler cerrahi yoğun bakım deneyimi olan TÜRKMEN, 1992 yılında kurulan "Türk Yoğun Bakım Hemşireleri Derneği"nin kurucu üyesidir. Koç Üniversitesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC)'de "yoğun bakım hemşireliği, acil bakım hemşireliği, ameliyathane hemşireliği, temel ve ileri yaşam desteği, temel ve ileri elektrokardiyografi" gibi çok sayıda mezuniyet sonrası eğitim programlarının/ kurslarının planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi çalışmalarını yürütmüş; hemşirelik sürekli eğitiminin akreditasyon çalışmalarına öncülük etmiştir. Araştırmada başlıca ilgi alanları; yoğun bakım hemşireliği, hemşirelikte yönetim, hasta güvenliği, kalite iyileştirme, hemşire insan gücü planlamadır. Avrupa Yoğun Bakım Hemşire Dernekleri Federasyonu ve Sırbistan Yoğun Bakım, Anestezi ve Reanimasyon Hemşireleri Derneği tarafından 2013 yılında

"Yaşam Bekçisi" ödülü verilmiştir. Doç. Dr. Emine TÜRKMEN, halen İstinye Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğretim üyesidir.

Dr. Öğr. Üyesi Yasemin USLU

İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Dr. Öğretim Üyesi Yasemin USLU 2005 yılında Validebağ Anadolu Sağlık Meslek Lisesinden, 2011 yılında Marmara Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nden derece ile mezun olmuştur. 2006-2011 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Onkoloji Enstitüsü'nde onkoloji hemşiresi olarak görev aldı. 2013 yılında Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında yüksek lisans, 2017 yılında ise Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalında doktora eğitimini tamamlamıştır. 2022 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalında akademisyen olarak görevini sürdürmektedir. Çalışmalarını: onkoloji hemşireliği, yoğun bakım hemşireliği, yara bakımı, simülasyona dayalı öğrenme alanlarında sürdürmektedir.

Prof. Dr. Şenay UZUN

Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü

Prof. Dr. Şenay UZUN, GATA Hemşirelik Yüksek Okulu'nda lisans, GATA Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Bilim Dalı programında yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamlamıştır. Diyabet hemşireliği ve doktora sonrası öğrenim için bir yıl süre ile Minnesota Üniversitesi Hemşirelik Okulu ve Fairview Üniversite Hastanesi'nde bulunmuştur. Asker Hastanelerinde başhemşirelik, uluslararası birlik sağlık şube müdürlüğü, GATA Hemşirelik Yüksek Okulu Hemşirelik Esasları Bilim Dalı Başkanlığı ve öğretim üyeliği görevlerini yapmıştır. 2012 yılından bu yana Yeditepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde öğretim üyesidir. Hemşirelik esasları, diyabet hemşireliği, yoğun bakım hemşireliği, etik, hasta eğitimi, tedavi yöntemleri, sınıflama sistemleri, kanıta dayalı uygulama ve araştırma alanlarında bilimsel faaliyetler gerçekleştirmiş ve katılmıştır. Florence Nightingale Hemşire Mektepleri ve Hastaneleri Vakfı Hemşirelikte Araştırma Ödülü almıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Şengül ÜZEN CURA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Çanakkale Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Dr. Öğr. Üyesi Şengül ÜZEN CURA, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Öğretim Üyesidir. 2006 yılında başlamış olduğu hemşirelik mesleğinde, ilk klinik deneyimi Türk Silahlı Kuvvetleri Bilkent Rehabilitasyon Merkezi olmuştur. 2015 yılına kadar da Askeri hastanelerde klinik ve yoğun bakım hemşiresi olarak görev yapmıştır. 2016 yılından bu yana Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Prof. Dr. Aytolan YILDIRIM

İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi

Prof. Dr. Aytolan YILDIRIM, 1976 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'ndan yüksek lisans derecesi ile mezun oldu. 1987 yılında Psikiyatri Hemşireliği programında ikinci yüksek lisans, 1995 yılında Hastane ve Sağlık Kuruluşları programında doktora eğitimini tamamladı. 1997 yılında yardımcı doçent, 2002 yılında doçent, 2009 yılında profesör olan unvanı aldı. 1976-2005 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nde "Hemşirelik Hizmetleri Müdürü" olarak çalıştı. Prof. Yıldırım, halen İstanbul Atlas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı olarak görev yapmaktadır. 2007 yılından itibaren Türk Hemşireler Derneği İstanbul Şubesi Başkanındır.

Doç. Dr. Ferdağ YILDIRIM

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Doç. Dr. Ferdağ YILDIRIM, lisans ve yüksek lisans eğitimini Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulunda, doktora eğitimini Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında tamamlamıştır. Çocuk hemşireliğine katkı sağlamayı amaçlayan, çocuklar ve anne babalar için düzenlenen pek çok eğitim çalışmalarını yürütmüştür. Halen Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümünde Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalında öğretim üyesidir.

Prof. Dr. Nazmiye YILDIRIM

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Nazmiye YILDIRIM 1994 yılında Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu'ndan mezun olan Yıldırım, Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi, Doktorasını ise İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim dalında tamamlamıştır. Başkent Üniversitesi Hastanesi Transplantasyon Servisi ve İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri ABD. Konsültasyon Liyezon Psikiyatrisi Bilim dalında klinik hemşire olarak görev yapmıştır. 2011 yılında Doçent unvanı alan Yıldırım, 2019 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD Profesör kadrosuna atanmıştır. 2010 yılından beri Journal of Psychiatric Nursing ve 2021 yılından beri Abant Sağlık Bilimleri ve Teknolojileri Dergisi'nin baş editörlüğü 'nü sürdürmektedir.

Prof. Dr. Meryem YILMAZ

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Meryem YILMAZ, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesinde Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Başkanıdır. Cerrahi Hemşireliği, Kanıta dayalı uygulama ve spiritualite ilgi ve çalışma alanlarıdır.

Prof. Dr. Ayten ZAYBAK

Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı

Prof. Dr. Ayten ZAYBAK, 1988 yılında Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu'ndan Mezun olmuştur. Yüksek Lisans eğitimini 1999'da Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda, Doktora eğitimini 2004'de Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Lisans eğitimi sonrasında sırasıyla 1988- yılları arasında klinik ve yoğun bakımda hemşire olarak görev yapmıştır. 1994-1999 yılları arasında öğretim görevlisi ve Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başlamış, 2005 yılında yardımcı doçent, 2011 yılında doçent, 2017 yılında profesör unvanı almıştır. Başlıca çalışma alanları; hemşirelik tarihi, hemşirelik süreci, hemşirelik eğitimi, sınıflama sistemleri, akreditasyon, ilaç uygulamalarıdır.

HEMŐİRELIĐİN TEMELLERİ

FELSEFE, İNSAN VE HEMŞİRELİK

Prof. Dr. Meliha ATALAY

Emekli Öğretim Üyesi

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

- < Felsefe kavramını tanımlar.
- < Felsefe tarihini çağlara göre tartışır.
- < İnsan kavramını açıklar.
- < İnsan felsefesi/i Felsefi Antropoloji kavramlarını tanımlar.
- < Kültür evriminde Tarım Devrimi ve Sanayi Devriminin insanlığa kazanımlarını tartışır.
- < Hemşirelik ve bakım kavramlarını açıklar.
- < Bir insan yetiştirme/yaratma sanatı olarak eğitim kavramını tartışır.

ANAHTAR TERİM VE KAVRAMLAR

- < Felsefe
- < Felsefe Tarihi
- < İnsan
- < İnsan Felsefesi
- < Felsefi Antropoloji
- < Kültür Evrimi
- < Hemşirelik
- < Bakım
- < Eğitim

KISALTMALAR: M.Ö: Milattan önce

“Son yüzyıllar süresince batı ülkelerinin insanı, tıpkı meraklı bir çocuğun taş bebeği ile oynadığı gibi, yanılığa düşmemek ve kabuğunun altındaki saklı sırları ortaya çıkarabilmek için insanı soymuş ve parçalamıştır. Bu çabalar sonucu taş bebeği oluşturan parçaların önemsizliği ve gerçek değer in bütünlükte olduğu gerçeği ortaya çıkmıştır”.

GÖRAN SHİLDT’in “*Taş Bebeğin Sırrı*” adlı kitabından.

Değerli okuyucularımız

Temel Hemşirelik: Uygulama İçin Esaslar kitabına “Felsefe, insan ve hemşirelik” Başlığı altında birinci bölümün ilk sırasında yer alan bir içerik yazıp hazırladım. Bununla ilgili vurgulamak ve iletmek istediğim ana mesajı şöyle vermek istiyorum. Özü itibarıyla hemşirelik bir “bakım verme mesleği”dir. Hangi ortam ve koşulda olursa olsun hemşirelerin yerine getirdiği en öncelikli hizmet (insanın biyolojik yapısına da uygun düşen) yeterli ve nitelikli olarak temel insan gereksinimlerinin karşılanması ve temel fizyolojik fonksiyonların sürmesini sağlamak, böylece canlılığı ve yaşamı korumaktır.

keşfedilmediğini tespit etmeye yardımcı olur.

- İlgilenilen konuyla ilgili araştırma sorusu, amacı veya hipotezi geliştirmeye yardımcı olur.
- Konu ya da araştırma sorusuyla ilgili tüm bilgi ve araştırma yöntemlerini ortaya çıkarır.

Araştırmacılar sadece konuyu seçerken zorluk yaşamamaktadır, ayrıca konuyu araştırılabilir bir boyuta getirme ve daraltma konusunda da sıkıntılar yaşamaktadır. Literatür taraması sadece konunun iyileştirilmesi için gerekli bir rehber değildir; aynı zamanda konu seçimine de yardımcı olabilir (21). Geniş bir konu veya ilgi alanına karar verildikten sonra, daha farklı ve detaylı kaynakları içeren daha geniş odaklı ve ayrıntılı bir arama başlayabilir. Bu aşama zor ve zaman alıcı olabilir ve eğer konu iyi tanımlanmış ve uygun şekilde daraltılmışsa, daha uygun sonuçlara ulaşılabilecektir. Bu nedenle literatür taramada uygun yaklaşımın belirlenmesi önem taşımaktadır (27). Literatür tarama sürecinde yapılandırılmış sistematik bir yaklaşım kullanıldığı takdirde en iyi kanıtlara ulaşmak mümkün olabilecektir.

KİLİT NOKTA

- Arama sürecindeki aşamaları ana hatlarıyla belirtin.
- Aramaya dahil edilen veri tabanlarının kaydını tutun, örneğin her bir veri tabanında kullanılan anahtar kelimeler.
- Veri tabanlarını, her bir veri tabanından alınan referans sayısını ve inceleme için kullanılan referans sayısını belirlemek için bir tablo formatı kullanın.
- Bazı referansları dışlamanın nedenini belgeleyin.
- Bulunan literatürün türünü tanımlayın; örneğin, nitel çalışmalar, anketler, tanımlayıcı / genel bakış raporları.
- Kullanılan kilit dergilerin kaydını tutun.

Kanıtla ulaşmak için öncelikle klinik problemin cevaplanabilir bir soruya dönüştürülmesinden sonra, bu klinik soruyu oluşturan temel kelimelerden yola çıkılarak yapılandırılmış uygun anahtar kelimelerin kullanılması esastır. Aksi takdirde, yapılandırılmamış bir anahtar kelime, literatürdeki uygun olmayan bilgilerden dolayı zaman ve emek kaybına eden

olur (11,12). Anahtar kelimeler, araştırmaya dahil edilen temel kavramlar veya değişkenlerdir. Uygun anahtar kelimelerin kullanılması, etkili bir literatür taramanın temel taşıdır. Basit bir görev gibi görünse de, anahtar kelimelerin seçimi ve geliştirilmesi, deneyimsiz bir araştırmacı için karmaşık, zaman alıcı ve zor olabilir (11).

Tablo 4. Yaşlı Hastalarda Hipertansiyonu Araştırmada Kullanılabilecek Anahtar Kelime Örnekleri

Blood pressure
Hypertension
Old people /patient(s)
Elderly people/patient(s)
Geriatric(s)
Care
Regulation
Symptoms
Causes
Guidelines
Tests
Risks
Prevention
Signs
<i>Kaynak: Ellis, P. Evidence-based practice in nursing. Learning Matters, 2019, p.28.</i>

Aranan kaynakların filtre edilmesi için uygun anahtar sözcükler çeşitli şekillerde kombine edilir ve konu bakımından önemli olmayanlar dışarıda bırakılır. Veri tabanlarına cevaplanabilir bir soru sormak için soruların kapsamını biraz daraltmak ve açık hale getirmek mümkündür. Arama yaparken anahtar kelimeleri genişletmek, dışlamak veya birleştirmek için Boolean operatörleri kullanılır (Tablo 5). İngiliz matematikçi ve bilgisayar öncüsü George Boole (1815-1864) tarafından tanımlanan mantıksal düşüncüyü kullanan bir sisteme dayanır (27). Bu operatörler, arama motoruna gerekli unsurları birleştirme konusunda talimat verir. Bunlar “AND/VE”, “OR/VEYA” ve “NOT/DEĞİL” terimlerini içerir. “AND/VE” terimi, aramayı daha belirgin hale getirmek için kullanılabilir. Örneğin, bazı durumlarda araştırmacılar aramanın çok az ilgili literatürü ortaya çıkardığını tespit eder ve bu nedenle, konularını yönlendirmek için literatür araştırmalarını genişletmeleri veya aramada kullanılan

ana başlığı altında farklı demans türleri tanımlanmıştır. Bunlar; Alzheimer tipi demans, Frontotemporal demans, Lewy Cisimcikli demans ve Vasküler demans'tır. Yaşlılıkta sık görülen damarsal ve dejeneratif değişimlere bağlı gelişen demans hastalıklarının başında %50-70 arasında değişen oranlarıyla Alzheimer hastalığı (AH) gelmektedir. En önemli risk faktörü yaştır. AH, 65 yaş ve üzeri her dokuz kişiden birini etkilemektedir. Prevalansı 60 yaşından sonra her beş senede bir, iki katına çıkmaktadır. Yaş, düşük sosyo-ekonomik düzey, aile öyküsü, kadın cinsiyet, down sendromu, Apo E 4 aleli, depresyon, yüksek kan basıncı, kolesterol yüksekliği, homosistein yüksekliği, tip 1 diyabet AH için risk faktörleri olarak sayılmaktadır.

Ortalama yaşam süresinin uzamasına bağlı olarak demanslı hastaların sayısında da artış olmakta ve buna paralel olarak hastalığın tanısı, tedavisi, bakımı ile ilgili yükler artmaktadır. Demans hasta, yakınları ve toplum için birçok sorunu beraberinde getirmektedir (17,19,20).

Deliryum: Akut konfüzyon olarak da tanımlanan deliryum sıklıkla yaşlı bireylerde görülen bir sendromdur. Dahili ve cerrahi hastalık tanısı almış yaşlı bireylerde psikiyatrik belirtilerle belirgin bir durumdur. Yaşlı bireylerde daha fazla görülmesinin nedeni yaşlı bireylerin sağlık sorunlarının daha fazla olması ve hastanede kalış sürelerinin daha uzun olmasıyla ilişkilendirilmektedir. Aynı zamanda yaşın ilerlemesine paralel olarak yaşlı bireylerde demans gelişme riskinin daha fazla olması ve demanslı bireylerde deliryum görülmesinin %22-89 arasında bulunması da yaşlı bireylerde deliryum gelişme riski ile ilişkilendirilebilir. Bu durum hem hasta hem de ailesi için bir stres kaynağıdır. Deliryum değiştirilebilir risk etmenlerinin tanımlanması, geriatrist değerlendirmesi ve standart hemşirelik bakım protokollerini kullanarak yapılacak bakım ve değerlendirmelerle önlenabilir bir durumdur. Hastalara uygun hemşirelik bakımının planlanması ve yürütülebilmesi için bu duruma neden olan etmenlerin bilinmesi önemlidir. Deliryum geliştiği durumda neden olan etmenlerin erken dönemde tanınarak tedavi edilmesi deliryum sonrası gelişebilecek olumsuz etkilerin en aza indirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Hastanede yatarak tedavi edilen yaşlı hastalarda deliryumun önlenmesi ve erken tanınmasında hemşire anahtar role sahiptir (21).

Deliryumun yaşlı bireylerde gelişme riski genç bireylere göre daha fazla olup, demansı olan yaşlı bireylerde akut bir hastalık ya da yaralanma durumunda gelişme riski daha fazladır. Hemşire deliryum gelişme riski olan durum ve hastaları bilmeli, bu grup hastaların bakımında deliryum gelişebileceğini öngörerek hastayı izlemeli, erken girişim planlama ve uygulaması yapmalıdır. Çizelge 7'de yaşlı bireylerde deliryumun yaygın nedenleri verilmiştir. Hemşire bu grup hastalara bakım verirken deliryum olasılığını mutlaka değerlendirmelidir (21).

Tablo 7. Yaşlı Bireylerde Deliryuma Neden Olan Yaygın Durumlar (21).

Hazırlayıcı etmenler

- 70 yaş ve ↑
- Bilişsel durumun bozulması
- Ciddi/şiddetli hastalıklar
- Depresyon
- Duyu algılamasının bozulması
- Sıvı/elektrolit dengesizliği
- Polifarmasi: Analjezik, antiemetik, antihistaminik, miyorelaksan ve özellikle psikotrop ilaçlar

Tetikleyici etmenler

- İnme vb. merkezi sinir sistemi hastalıkları nedeniyle hastanede tedavi edilme
- Metabolik, elektrolit ve/veya endokrin bozukluklar
- Yetersiz ya da uygun olmayan ağrı kontrolü
- İlaç toksikasyonu ya da yoksunluğu
- Psikotrop ve antikolinergik ilaçlar
- Fekal tıkaç
- Enfeksiyonlar (üriner sistem, solunum sistemi, deri vb.)
- Hipo/hiperglisemi
- Dolaşım yetersizliği/hipoksi
- Kafa travması
- Kısıtlama/tespit etme

Çevresel etmenler

- Yoğun bakım ünitesinde tedavi edilme
- Hastanın odasının sık sık değiştirilmesi
- Odada/ünitede saat ve ayna olmaması

Tablo 1: Yoğun Bakım Ünitesinde Yatan Bir Olgudan Elde Edilen Değerlendirme ve Fizik Muayene Bulguları (İnferior akut miyokard infarktüsü, 2. gün, 68 yaşında, erkek, üç yıl önce geçirilmiş anterior miyokard infarktüsü ve 10 yıldır Tip II diyabetes mellitus mevcut)

Vücut Sistemleri – Yöntem	Fizik Muayene ve Değerlendirme Bulguları
Nörolojik sistem – İnceleme	Bilinç durumu: açık, kişi, yer ve zaman oryantasyonu tam Glaskow koma skalası: Göz/Konuşma/Hareket - 4/5/6=15 puan Pupil: Sağ/Sol: 4*3/4*3)
Kardiyovasküler – inceleme, palpasyon ve oskültasyon	Göğüs ağrısı, şu an yok Ritm: Düzensiz, atriyal fibrilasyon, 62/dk, ventriküler erken vuru var, yaklaşık 5/ dakikada Radyal nabız: 54/ dakikada, dolgunluğu az, düzensiz TA: sistolik 85-110mmHg, diastolik 45-70mmHg arasında seyrediyor. Kalp sesleri: S1 ve S2, apekte S3 mevcut Boyun venleri: 30 derece yükseklikte 5cm Kapiller geri dolum: 4/saniye Periferik nabızlar: Sağ ve sol radyal- dolgunluğu (+1), düzensiz Sağ ve sol femoral – dolgunluğu (+2), düzensiz Sağ ve sol dorsalis pedis - dolgunluğu (+1), düzensiz Sağ ve sol posterior tibialis - dolgunluğu (+1), düzensiz Cilt rengi: Genel olarak soluk, ekstremiteler soluk, soğuk ve nemli Ödem: sağ ve sol tibiada (+3) ödem
Solunum sistemi - inceleme, palpasyon, oskültasyon	Solunum: Spontan nefes alıyor, 15/dakikada, yardımcı solunum kaslarını kullanmıyor. Satürasyon ve oksijen tedavisi: Oksijen Burun kanülü ile 3L/dakika oksijen tedavisi alıyor, SpO ₂ : %92 Siyanoz: Santral siyanoz yok, periferik siyanozu mevcut. Ön-arka çap ve eşit havalanma: Anterio-posterior oranı – normal, her iki taraf eşit havalanıyor. Akciğer sesleri: Tüm akciğer alanlarında veziküler sesler duyuluyor, sağ altta kreptan raller var (2 saattir sağ yan pozisyonunda idi).
Batın ve genitoüriner – inceleme, perküsyon, palpasyon, oskültasyon	Batın görünümü: Batında kesi, yara izi yok. Batında perküsyon ve palpasyon: Gerginlik yok, yumuşak Barsak sesleri: Dört kadranda mevcut, 8/dakikada Nazogastrik tüp yok, oral olarak yumuşak gıdalar alıyor İdrar: Mesane kateteri yok, son 6 saat içinde 200 ml idrar Dışkı: Dünden beri dışkı olmadı. Sıvı dengesi: bu sabah +1500ml, son 6 saat içinde +500ml
Ekstremiteler – kas gücü	Kollar: Sağ ve sol kol hareket var, kas gücü normal Bacaklar: Sağ ve sol hareket var, kas gücü normal, ancak yorgun hissediyor.
Cilt bütünlüğü - inceleme	Ağız mukozası: temiz ve yara yok. Koksiks bölgesinde basmakla rengi değişmeyen 3cm genişliğinde kızarıklık mevcut.

zem gelişmesi durumunda normal olmayan bir ses olarak duyulur.

Matite (dullnes); gürültülü düşme sesi niteliğindedir. Orta gürültükte ve perdede, orta süreli bir sestir. Karaciğer, dalak gibi yoğun dokuların oskültasyonunda normal bulgudur, plevral efüzyon ve ateletizi gelişmesi durumunda normal olmayan bir ses olarak duyulur.

Flatness; sönük nitelikte sestir. Gürlüğü yumuşak, yüksek perdede ve kısa süreli bir sestir. Kas ve kemik gibi yoğunluğu fazla olan dokulardan duyulması normal bulgudur. Ciddi pnömoni ve kollabe olmuş akciğerden normal olmayan bir ses olarak duyulur.

KİLİT NOKTA

Hemşirenin, perküsyon sırasında duyulan normal ve normal olmayan sesleri belirlemek ve ayırt edebilmek için gerekli bilgi, beceri ve deneyime sahip olması gereklidir.

Perküsyonun, doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki tipi vardır:

- Doğrudan perküsyon sırasında vurmak için tek veya iki parmak kullanılır (Resim 5) ve dokuya aktif elin parmak uçları ile (sinüslerin değerlendirmesi gibi), elin parmakları birbirine paralel tutularak ulnar yüzü ile (üriner sistem muayenesinde kostalomber açığa vurarak

kostavertebral açığı hassasiyetini değerlendirme gibi), el yumruk yapılarak ulnar yüzü ile (6.interkostal aralıktan yukarı doğru muayene edilerek karaciğer hassasiyetini değerlendirme gibi) veya refleks çekici ile (birey otururken patella ve altına vurularak derin tendon refleksini değerlendirme gibi) vurularak değerlendirme yapılır.

- Dolaylı perküsyonda ise, aktif el veya refleks çekici vurmak için kullanılır ve el veya refleks çekicinin altına pasif el yerleştirilir. Böylece pasif el, sesin daha net duyulması için kuvvetini arttırmakta kullanılır. Dolaylı perküsyonda, değerlendirilecek alanın üzerine pasif elin orta parmağının palmar yüzü yerleştirilir. Bu sırada pasif elin diğer parmakları, titreşimlerin azalmasını önlemek için, hiperekstansiyonda ve deriden yukarıda tutulur ve deriye temas etmesi önlenir. Aktif elin orta parmağının distal interfalangeal eklemi ise hafif fleksiyona getirilir ve parmağın hareketi bilekten sağlanır. Parmağın tam uç kısmı ile alttaki pasif elin orta parmağının dorsal yüzüne, distal interfalangeal eklem ile tırnak kökü arasına kısa ve sert şekilde birkaç defa vurulur (Resim 6).

Vuruşlar her defasında aynı özellikte gerçekleştirilmelidir. Dolaylı perküsyon refleks çekici ile de yapılabilir. Ayrıca pasif elin ayası değerlendirilecek alanın üzerine yerleştirilip, pasif elin dorsal yüzüne aktif el yumruk yapılarak ulnar yüzü ile vurulabilir (Resim 7). Doğrudan perküsyonda elin ulnar yüzünün (Resim 8) veya dolaylı perküsyonda elin yumruk yapılarak kullanıldığı perküsyon tipi, künt

Resim 5. Doğrudan Perküsyon

Resim 6. Dolaylı Perküsyon

ilacın etkisini geciktirebilir. Yaşlılar tarafından sıklıkla kullanılan digittaller birikerek toksik seviyelere ve ölüme neden olabilir. Hastanede uygulansa veya evde kendi kendine uygulansa da alınan ilaç sayısındaki artış hem hata olasılığını hem de ilaç etki-leşim problemlerini arttırır. Yaşlı bireylerin birkaç ilacı alabilmesi için temel kuralların takip edilmesi gerekmektedir.

Yaşlılar genellikle ilaçlarda özellikle de sedatifler ve diğer santral sinir sistemi depresanları için daha küçük dozlara ihtiyaç duyarlar. Yaşlıların ilaçlara özellikle sedatiflere reaksiyonları önceden tahmin edilemez (2,7,11).

Tablo 4. Yaşlılıkla Birlikte İlaç Kullanımına ve Etkilerine Etki Eden Fizyolojik Değişiklikler

- Hafızadaki değişiklikler.
- Görüş keskinliğinde azalma.
- Renal fonksiyonun azalması ile ilaçların yavaş atılımı ve kan dolaşımında uzun süre yüksek ilaç konsantrasyonu.
- Gastrointestinal bölgede tam olmayan ve yavaş emilim.
- Tüm vücut kütleğinde kas dokusunun azalması ve yağ dokusunun artması ile yağda çözünen ilaçların vücutta daha uzun süre kalmasına bağlı toksisite potansiyelinde artış.
- Karaciğer fonksiyonlarındaki azalmaya bağlı ilaç biyotransformasyonunda güçleşme.
- Organ hassasiyetinin artmasına bağlı, aynı ilaç konsantrasyonuna hedeflenen organın civarında genç insanlara göre az tepki oluşması.
- Organ tepkilerinin değişkenliğine bağlı olarak terapötik etkiden önce ters etkilerin ortaya çıkması.
- Artirite bağlı olarak el becerilerinde ve esneklikte azalma.

Kaynak: Aschenbrenner, D.S., Venable, S.J. (2013). Drug Therapy in Nursing, 4th Edition, Lippincott Williams & Wilkins.

1.5.2. Cinsiyet

Kadınların ve erkeklerin ilaçlara farklı tepki vermesinin ana hatlarıyla vücut yağlarının dağılımı ve hormonal farklılıklarla ilişkisi bulunmaktadır. Kadın ve erkek cinsiyeti arasında hormonal farklılıklar vardır ve hormonlar bazı ilaçların parçalanması ve etkisi üzerinde önemli bir faktördür. Çoğu ilaç araştırması erkekler üzerinde yapıldığından hormonal değişikliklerin kadınlarda ilaç etkisine yansımaları gösteren daha çok araştırma yapılması gerekmektedir.

1.5.3. Kilo

İlacı karşı beklenen yanıt, çoğunlukla 18-65 yaş arası ve ortalama 68 kg olan sağlıklı bir yetişkin için belirlenmiştir. Bu nedenle ilaç uygulamasında ilacı alan kişinin bu kilonun çok altında veya üstünde olması ilacın etkisinde önemli olacaktır. Bunun yanında çocuklar için ilaç dozları kilo veya beden yüzeyine göre hesaplanmaktadır.

1.5.4. Kültürel, Etnik ve Genetik Faktörler

Bir hastanın bir ilaca tepkisi, cinsiyet, vücut yapısı ve kompozisyonu kadar genetik değişkenler tarafından da etkilenmektedir. Tepkilerdeki bu değişiklikler farmakogenetik olarak adlandırılmaktadır. Yeni bir alan olan ve ilaç metaobolizmasını etkileyen enzim üretimi için genetik yeterlilik üzerine farmakogenetikte birlikte çalışan etnofarmakoloji, ilaçlara verilen tepkide etnik kökenin etkisi hakkında araştırmalar yapmaktadır (12). Araştırmalar göstermiştir ki belli ilaçlar belli etnik gruplar için genel terapötik dozlarda iyi sonuç verirken, bazı etnik gruplar için toksik olabilmektedir.

Değerler ve inançlar gibi kültürel faktörler ve uygulamalar da ilacın etkisini değiştirebilir. Örneğin bitkisel bir ilaç (ör. Çin Ginseng bitkisi) verilen ilacın metabolizmasını hızlandırabilir ya da yavaşlatabilir (2). İlaç tedavisinde, kültürel, etnik ve genetik faktörlerle ilgili olarak hemşirelerin; farklı etnik gruplar ve grupların içinde ilaçla tedaviye tepkide farklılıklar olabileceğini göz önünde bulundurarak sağlık inanışları, değerleri, alışkanlıkları ve uygulamaları soruşturması, her bir hasta için kültürel değerlendirme yapması, hasta ve ailesi için eğitim planı hazırlarken kültürel farklılıkları göz önünde bulundurması gerekmektedir (2-5).

Tablo 2. Konfor Kuramı'nın Taksonomik Yapısına Göre Diyabetik Ayak Tanılı Hastanın Hemşirelik Bakımı

Konfor Kuramı Düzeyleri	Boyutları		
	Ferahlama	Huzur/Rahatlama	Anlam Bulma/Üstünlük
Fiziksel Ağrı	Non-farmakolojik ve farmakolojik girişimlerin uygulanması	Hastanın ağrısının giderilerek/ azaltılarak rahatlatılması	Ağrı ile baş etmenin sağlanması
Psikospritiüel Anksiyete	Hastanın endişelerini ifade etmesini sağlama Hastalığı hakkında bilgilendirme yapılması	Endişelerinin giderilerek rahatlatılmasının sağlanması	Anksiyete ile baş etmenin sağlanması
Çevresel Korku Konforda bozulma	Korkularını ifade etmesinin sağlanması Girişimlerin konforu en az etkileyecek şekilde uygulanması	Korkularının giderilerek rahatlamasının sağlanması Girişimlerin günlük yaşam aktivitelerini etkilemeyecek şekilde uygulanmasının sağlanması	Korkularının üstesinden gelmesinin sağlanması Günlük yaşam aktivitelerinin hasta tarafından devam ettirilmesi
Sosyokültürel Hasta eğitimi	Bilgi eksikliğini giderilmesi ve diyetisten ile işbirliği yapılması	Beslenmesinin hastalığına uygun yapılması	Diyetine uyum sağlayarak beslenmesini sürdürmesi

ÇALIŞMA SORULARI

1. Konfor kuramının hasta bakım sürecindeki yerini kısaca açıklayınız.

CEVAP: Kolcaba'nın Konfor Kuramı ile;

- Hastanın var olan destek sistemleri ile karşılanmayan konfor gereksinimleri belirlenir,
- Hastanın belirlenen gereksinimlerini karşılamak üzere girişimler planlanır,
- Girişimlerin başarıya ulaşmasını etkileyen değişkenler dikkate alınır
- Girişim değerlendirilir, beklenen sonuç konforda artıştır.

2. 20. yy boyunca hemşirelikte konforun rolü üç kronolojik kategoride tanımlanmıştır. Bunları kısaca açıklayınız.

CEVAP: 1929'a kadar konfor hemşireliğin moral zorunluluğu ve ana merkezidir. 1930'dan 1959'a kadar konfor hemşirelik bakımını temelde başarıya ulaştırmada bir strateji olarak tanımlanmıştır. 1960'dan 1980'lere kadar hemşirelik bakımının küçük bir amacı olmuş, daha çok bakımın fiziksel,

psikolojik ve emosyonel yönüne dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak konfor hemşirelik literatüründe birçok anlamda kullanılmasına rağmen, hemşirelik mesleği tarih boyunca konforsuzluğa ve konforsuzluğu gideren girişimlere odaklanmıştır

3. Kolcaba'ya göre hastanın ya da bireyin fiziksel konforuna yönelik hemşirelik yönetimi hangi uygulamaları içermektedir.

CEVAP: Masaj, reiki, refleksoloji ve akupresür uygulamalarını içermektedir.

4. Konfor kuramının taksonomik yapısındaki düzey ve boyutlarını açıklayınız.

CEVAP: Birinci aşamada, konfor kavramı düzeyleri; karşılanan ya da karşılanmayan bireysel gereksinimlerin yoğunluğuna göre ferahlama, rahatlama ve bireyin sorunlarının üstesinden gelebilmesini ifade eden üstünlük olmak üzere 3 düzeyde ele almıştır. İkinci aşamada da holistik görüşe göre temellendirdiği şekli ile konfor kavramı boyutları fiziksel, psikospritiüel, sosyokültürel ve çevresel olmak üzere 4 boyutta ele alınmıştır